

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та соціальної роботи

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В
УКРАЇНІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2014-2022)

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав(ла):

Студент(ка) II курсу, групи 601
спеціальності 231 «Соціальна робота»

Шахін Максим Юрійович

Керівник:

кандидат історичних наук, доцент

Кармалюк С.П.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від «__» листопада 2023 р.

Зав. кафедри _____ професор Тимчук Л.І.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 СТАНОВЛЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	9
1.1 Аналіз теоретичних підходів до розуміння благодійної діяльності міжнародних організацій	9
1.2 Соціальний вимір міжнародної допомоги та благодійної діяльності	18
1.3 Нормативно-правове регулювання благодійної діяльності міжнародних організацій в Україні.....	24
Висновки до першого розділу.	30
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ З МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	32
2.1 Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні та її гуманітарні проєкти.....	32
2.2. Програми МОМ в Україні з підтримки внутрішньо переміщених осіб та мігрантів	38
2.3 Сприяння Міжнародної організації з міграції в Україні реалізації соціально-економічних проєктів на рівні територіальних громад	51
Висновки до другого розділу.....	57
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	66

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МНУО - міжнародні неурядові організації.

НУО - неурядові організації.

YMCA - Християнська асоціація молодих людей.

ООН - Організація Об'єднаних Націй.

NGO - неурядова організація.

ICNPO - міжнародна класифікація некомерційних організацій.

ЄДР - Державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

МОМ - Міжнародна організація з міграції.

ПрМОМ - Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні.

ВПО - внутрішньо переміщені особи.

МСП - мале та середнє підприємництво.

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному глобалізованому світі роль міжнародних благодійних організацій в контексті надання гуманітарної допомоги та реалізації соціально-економічних проектів набуває особливого значення. Діяльність подібних організацій в Україні, зокрема під час російсько-української війни (2014-2022), визначається важливими аспектами, що включають аналіз теоретичних концепцій благодійної діяльності, розгляд соціального виміру міжнародної допомоги та благодійної діяльності, а також вивчення нормативно-правового регулювання цієї сфери в контексті України.

Сьогодні неурядові організації зайняли свою нішу в сфері соціальної допомоги та соціального добробуту населення. Вони є активними учасниками міжнародно - правових відносин, до їхньої думки прислухаються керівники незалежних держав та урядів. Поступове зростання їх впливу на соціально – економічні процеси у всьому світі призвело до серйозного розширення напрямів їх допомоги на національному та регіональному рівнях.

Однією з таких організацій, яка займається допомогою одній з найуразливіших груп населення - мігрантам, біженцям та внутрішньо переміщеним особам є Міжнародна організація з міграції. Власне створена для захисту потерпілих в результаті природних й штучних катаклізмів, організація з міграції вважає, що впорядкування процесів переміщення громадян а також гуманітарне забезпечення їх потреб приносить користь мігрантам і суспільству.

З 2016 року Міжнародна організація з міграції діє під егідою Організації Об'єднаних Націй, реалізуючи ключові принципи Глобальної угоди про забезпечення безпечної, впорядкованої та законної міграції, яка була схвалена більшістю держав-членів Організації Об'єднаних Націй у грудні 2018 року і координатором якої є організація з міграції. Завдяки зусиллям Міжнародної організації з міграції було налагоджено та забезпечено роботу Мережі Організації Об'єднаних Націй з питань міграції.

Важливим напрямком діяльності організації з міграції є надання технічної та консультативної допомоги державам, яка сприяє реалізації конкретних проєктів у міграційній сфері.

Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні розпочало свою діяльність у 1996 році, а в 2002 році Парламент України ратифікував Угоду про членство України в Організації. Сьогодні це уже потужна структурна одиниця, яка налічує більше 700 співробітників та здійснює управління проєктами загальною вартістю понад 400 мільйонів доларів США

З початком російсько – української війни в 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення в 2022 році українське представництво Міжнародної організації з міграції, його місцеві підрозділи і логістичні центри активно включились в процеси підтримки осіб, які потерпіли в результаті збройного конфлікту. Серед основних програм, які реалізуються в нашій країні, варто відзначити – сприяння працевлаштуванню внутрішніх мігрантів та біженців, надання мікрокредитів внутрішньо переміщеним особам та громадянам, які постраждалих від конфлікту для відкриття власної справи, сприяння розвитку соціальної інфраструктури у зонах переселення та повернення, а також підтримка громад, що приймають внутрішньо переміщених осіб, надання їм грошової допомоги, тощо.

Вивчаючи питання діяльності міжнародних неурядових організацій в Україні, зокрема й Міжнародної організації з міграції, ми опиралися на праці зарубіжних та українських науковців. Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить про зростаючий інтерес до розширення сфер діяльності та функціонування Міжнародних неурядових організацій в сучасній системі соціальних відносин. Отже вивчення сутності та специфіки діяльності даних утворень є необхідною передумовою для розвитку соціальної науки. Серед відомих зарубіжних науковців й дослідників варто відзначити напрацювання А. Токвіля[41], Дж. Поула[54], Д. Вейсбротта[8], Д. Фітцпатрика[8], Ф. Ньюмана[8], Дж. Кіна[50], Л. Саламона[57; 58; 59], К. Мартенса[51], П. Смілтнекса[38], Ш. Зоргбіба[38].

Дослідження ролі МНУО як ключових суб'єктів глобального громадянського суспільства, є надзвичайно актуальним у контексті сучасних державотворчих та інтеграційних процесів в Україні.

Серед праць вітчизняних науковців, варті уваги дослідження Ю. Асадчева[4], О. Берестецької [5], В. Давидюка [10], Д. Горєлов [9], А. Діхтяренко [11], У. Ільницької[13], Н. Котенко [17], С. Карпенко[17], Л. Чернявської [43], І.Вахнович [7], Д. Смолич [7], тощо.

Ці та інші напрацювання українських й зарубіжних науковців фактично охоплюють весь спектр нашої наукової проблеми.

Об'єктом дослідження є допомога Міжнародної організації з міграції внутрішньо переміщеним особам, особам які потерпіли в наслідок конфлікту та територіальним громадам під час російсько-української війни.

діяльність

Предметом дослідження є діяльність міжнародних благодійних організацій в Україні в умовах війни.

Метою дослідження є обґрунтування співпраці між державою, місцевим самоврядуванням та неурядовими організаціями в контексті реалізації гуманітарної підтримки внутрішньо переміщених осіб й осіб які потерпіли від війни та сприяння соціальному розвитку громад, зокрема в контексті забезпечення згаданих категорій громадян житлом, роботою, належним соціальним захистом.

Виходячи з поставленої мети ми сформуваємо наступні **завдання** роботи:

- проаналізувати теоретичні підходи до розуміння благодійної діяльності міжнародних організацій;
- визначити соціальну складову міжнародної допомоги та благодійної діяльності;
- розкрити законодавчо-правове регулювання благодійної діяльності міжнародних організацій в Україні;
- проаналізувати програми Міжнародної організації з міграції в Україні щодо підтримки внутрішньо переміщених осіб та мігрантів;

- визначити основні напрямки сприяння Міжнародної організації з міграції в Україні реалізації соціально-економічних проектів на рівні територіальних громад.

Методи дослідження: для вирішення поставлених завдань було використано комплекс методів дослідження: теоретичний, прогностичний, порівняльно-історичний, понятійно термінологічний, історико-ретроспективний аналіз і синтез при вивченні соціально-філософської літератури та джерельної бази; вивчення, аналіз і систематизація нормативно-законодавчих актів.

Матеріал дослідження: в процесі виконання кваліфікаційної роботи, автором було опрацьовано значний масив публікацій та монографій провідних науковців. Проаналізовано нормативно-законодавчу базу в Україні, основоположні документи Організації Об'єднаних Націй, зокрема Міжнародної організації з міграції, та опрацьовано матеріали щодо працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, під час виконання роботи опрацьовано статистичні матеріали Міжнародної організації з міграції, Державного центру зайнятості та його регіональних філій. Особливої уваги заслуговує опрацювання значної кількості публікацій в мас медіа а також матеріалів розміщених на корпоративному сайті Міжнародної організації з міграції.

Наукова новизна дослідження: проаналізовано основні підходи до розуміння благодійної діяльності міжнародних організацій; визначено соціальну складову міжнародної допомоги громадянам України під час російської агресії; розкрито законодавчо-правове регулювання благодійної діяльності міжнародних організацій в Україні; розглянуто основні форми, напрями та методи гуманітарної підтримки внутрішньо переміщених осіб міжнародною організацією з міграції; проаналізовано основні напрямки діяльності Міжнародної організації з міграції в Україні в процесі реалізації соціально-економічних проектів на рівні територіальних громад.

Практичне значення результатів роботи сформульовано у висновках. Отримана інформація, яка розкриває діяльність Міжнародної організації з міграції в Україні, в розрізі програм, проектів та підходів організації може

служувати орієнтиром для подальшого вдосконалення гуманітарної допомоги та соціально-економічних проектів для внутрішньо переміщених осіб та мігрантів в умовах конфлікту.

Структура роботи відповідає методичним вимогам та складається зі вступу, 2 розділів, 6 підрозділів основної частини, висновків, списку використаних джерел та літератури.

В розділі 1 викладено теоретичні підходи до розуміння благодійної діяльності та міжнародної допомоги, соціальний вимір цих понять, а також розглянуто нормативно-правове регулювання благодійної діяльності міжнародних організацій в Україні. Висновки до цього розділу підбивають загальний погляд на тему.

У розділі 2 досліджено конкретну діяльність Міжнародної організації з міграції в Україні, включаючи представництво та гуманітарні проекти, програми для внутрішньо переміщених осіб та мігрантів, а також вплив на соціально-економічний розвиток територіальних громад. Висновки до розділу підкреслюють значущість та результативність діяльності даної організації в умовах конфлікту.

Таким чином, структура роботи передбачає комплексний аналіз особливостей благодійної діяльності міжнародних організацій в Україні та їхній вплив на суспільний розвиток в умовах війни.

Робота також містить 2 таблиці та 3 рисунки в другому розділі.

Загальний обсяг роботи - 72 сторінки.

РОЗДІЛ I

СТАНОВЛЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

1.1. Аналіз теоретичних підходів до розуміння благодійної діяльності міжнародних організацій.

У другій половині ХХ століття спостерігається процес становлення та розвитку сучасної міжнародної політичної системи, що ґрунтується на взаємодії різноманітних глобальних інститутів. Структурні трансформації у міжнародних відносинах, зокрема за останні десятиріччя, визначаються значущими якісними змінами, ініційованими новими учасниками на міжнародній арені. Важливим аспектом цих перетворень є визнання того, що національні держави, хоча й залишаються ключовими учасниками, не є єдиними акторами на міжнародній сцені. Сьогодні все більшого значення набуває діяльність міжнародних інститутів, зокрема міжнародних неурядових організацій (далі - МНУО).

На початку третього тисячоліття неурядові організації (далі - НУО) закріпили своє місце як глобальні та впливові учасники міжнародних відносин. Вони стали неодмінним елементом міжнародно-правової системи та активно беруть участь у глобальному управлінні. Зростання їх кількості та впливу на глобальну політику спостерігається разом із розширенням сфер їх взаємодії з державами та іншими вагомими акторами, зокрема з міжнародними міжурядовими організаціями.

МНУО виступають ключовими гравцями в контексті забезпеченні миру та розвитку на міжнародній арені. Оскільки НУО переважно здійснюють свої функції опосередковано, дослідження їх ролі в та впливу на ситуацію в Україні часто стикається з труднощами. На нашу думку визначення основних

класифікацій НУО сприятиме кращому розумінню їх діяльності та впливу на міжнародні суспільні та політичні процеси.

В процесі дослідження, нам необхідно було конкретизувати визначення щодо вживаної термінології. Зокрема, термін «неприбутковий сектор», який використовується для позначення неурядових організацій є найбільш поширеним терміном у Сполучених Штатах, найбільшому ринку для таких організацій, і водночас є одним з найбільш універсально визнаних термінів у міжнародному науковому середовищі. Вибір терміну «неприбутковий сектор» був зроблений з повною свідомістю того, що інші аналогічні терміни також широко вживаються, і їм віддають перевагу, в різних країнах.

Власне термін «неприбутковий» та його відповідники в інших мовах є звичайним запозиченням з англійської. Наприклад, в Італії торговельний банк «Banca Prossima (частина Gruppo Intesa Sanpaolo) описує себе на своєму веб-сайті як «банк, присвячений виключно світові неприбуткової сфери, світської та релігійної» (італійською мовою «labanca dedicata esclusivamente al mondo nonprofit laico e religioso»)). Цей опис використовує англійський термін «nonprofit», навіть якщо італійський переклад «senza scopo di lucro» (без прибуткової мети) також широко вживається в Італії. Як правило, віддається перевага однослівному написанню «nonprofit» перед морфологічними альтернативами «non-profit» та «not-for-profit», переважно з стилістичних причин, тому що так зручніше при використанні в назвах організацій або під час публікацій інформаційних довідок» [47].

Водночас використання в назві словосполучення «громадська організація» вказує на певний контроль над нею з боку уряду та міжурядових організацій, тоді як використання словосполучення «приватна організація» підтверджує її незалежний статус. Термін «приватна» може охоплювати як прибуткові, так і неприбуткові організації, проте його використання навіює асоціації переважно з прибутковими утвореннями, і він, як правило, використовується в такому контексті.

Термін «організація» досить часто трактується як об'єднання, яке за своєю суттю є юридичною особою. Але іноді термін використовується менш офіційно, щоб вказати на неприбуткове об'єднання групи осіб, які організувались для конкретної мети, або для реалізації певного проекту чи програми. Досить часто подібне об'єднання не є юридичною особою, оскільки є складовою більшої організації.

Щодо трактування визначення «організація», то тут є свої особливості як на міжнародному, так і на регіональному рівнях. Адже громадськість може сприймати дане об'єднання, як цілісне, унітарне утворення, тоді як насправді воно може бути складним конгломератом чи федерацією взаємозалежних, але юридично відокремлених, організацій. Вони можуть мати однаковий глобальний бренд (назву) і працювати над спільними проектами та стратегіями втручання, але водночас будуть структуровані як номінально незалежні організації, відповідно до місцевих юридичних вимог чи для посилення впливу з боку регіональних гравців.

Термін «сектор» використовується нами як ідентифікатор групи неприбуткових організацій, які забезпечують розвиток окремої сфери суспільних потреб. В нашому дослідженні, виходячи з контексту, визначення «сектор» може вказувати на усі неприбуткові організації (тобто сектор в цілому), або на менші сегменти неприбуткового сектора, де артикулюється сфера реалізації їхніх інтересів (наприклад, сектор соціальних послуг, сектор освіти, тощо) або як підсектор галузі (наприклад, підсектор охорони здоров'я, підсектор некомерційного житлового будівництва, підсектор сфери розвитку громад).

Визначення поняття «сектор» в міжнародному та глобальному розумінні використовується нами для опису «масштабів впливу неприбуткових організацій, які є транскордонними. Незважаючи на спроби трактувати термін в залежності від кількості країн, що беруть участь в соціальних проектах, чи стосовно відносин між країнами, можна побачити відмінності в його використанні різними авторами» [47].

Можливо, можна було б стверджувати, що визначення «міжнародна діяльність» не набуває статусу глобальної, поки вона не може претендувати на справжню універсальність. Проте деколи говорять про глобальні амбіції окремих організацій, які не завжди працюють в різних країнах або навіть на різних континентах. Альтернативою такому підходу є використання терміну «багатонаціональний», проте даний термін частіше асоціюється з прибутковими корпораціями. Однак немає причин не використовувати термін «багатонаціональні неприбуткові організації», хоча для більшості, таке словосполучення, не є прийнятним. Загалом термін «міжнародний» є переважаючим, але інші терміни будуть нами використовуватися окремо чи в комбінації (тобто міжнародний та глобальний), якщо це краще розкриває суть проблеми або якщо воно краще відповідає контексту. Водночас терміни «глобалізувати» та «глобалізація» використовуються нами, коли необхідно акцентувати увагу на процесах щодо розширення масштабів роботи в глобальному аспекті, проте терміни «інтернаціоналізувати», «інтернаціоналізація» та «інтернаціоналізм» також можуть час від часу використовуватися в дослідженні.

Термін «космополітичний» використовується для опису лідерства неприбуткових організацій на міжнародному рівні. Його використання дозволяє відокремити аналіз лідерства від контексту націй чи земель і сфокусувати його на менталітетах лідерів, а не на фізичному охопленні окремих територій їхніми організаціями. «Космополітичний» є також свідомим вибором для того, щоб допомогти повернути слову позитивне значення, яке має довгу та видатну, але також контроверсійну історію, що служить своєю ілюстрацією потенційних небезпек використання будь-якого терміну. Адже протягом більшої частини двадцятого століття, особливо в періоди нацистської та комуністичної епох в Європі та Радянському Союзі, «космополіт» був часто поганим епітетом, який використовувався для тих, кого вважали невірними нації або режиму або іноземними агентами через їхню етнічність, релігію чи світогляд [47]. В ті часи опонентів часто називали «космополітичними виродками», також згаданий

термін часто використовувався антисемітськими елементами як кодове слово для виділення євреїв. Сьогодні навпаки, «космополіт» трактується як позитивний образ для тих, хто цінує різноманіття і легко працює з різними культурами та країнами.

«Внутрішні» організації, на відміну від «міжнародних», діють в основному в межах національних кордонів. Термін «внутрішні» загалом перегукується з іншими широко вживаним термінами «корінний» та «автохтонний», оскільки вони часто використовуються для посилення на місцеве населення. У багатьох країнах термін «внутрішня неприбуткова» застосовується лише до тих організацій, які допомагають корінному населенню. Термін «країна» використовується для посилення на суверенну політичну територію, обмежену національними кордонами. Термін «держава» може використовуватися взаємозаміно з терміном «країна». Також ми не дуже часто використовуємо термін «нація» загалом, оскільки технічно він вказує на спільноту яка має спільну культуру, але не обов'язково обмежена політичними кордонами. Однак, оскільки багато країн, навіть мультикультурні, також визначають себе як націю, цей термін виходячи з контексту, ми застосовуємо.

Міжнародні недержавні організації є особливим типом недержавних утворень, оскільки їхня діяльність, як правило, охоплює території кількох держав. Незважаючи на різноманітність сфер інтересів конкретних МНУО, у своїй діяльності вони мотивовані на досягнення певних соціальних цілей та захист міжнародної громадської думки.

Благодійні та громадські організації, які діють в рамках МНУО і відокремлені від державних структур, існували протягом багатьох історичних епох, починаючи з XVIII ст. Нинішні недержавні організації важливу важливу роль в реорганізації та трансформації системи соціальної допомоги та захисту.

У XVIII, а особливо XIX столітті, з розширенням в Європі та США прав людини, виникає велика кількість організацій, які працювали задля задоволення потреб громади, захисту її інтересів або просували нові соціальні ідеї. Алексіс де Токвіль, французький дослідник, відзначав важливість «політичних об'єднань»

як інститутів демократії, що були унікально численні та впливові в Сполучених Штатах під час його візиту туди в 1831 році» [41, с. 162 -168]. В даний період також формуються нові правові норми щодо приватних корпорацій, які забезпечили послідовність та наступність в розвитку сучасних міжнародних недержавних організацій.

Власне згадані юридичні норми, що були «запроваджені для приватних корпорацій, відіграли суттєву роль у наданні вагомих юридичних повноважень діючим організаціям та сприяли їх захисту від державного втручання» [54]. І хоча перші неурядові організації виникли у середині XVIII століття, проте найбільш значущі зміни в їх діяльності відбулися наприкінці даного століття у зв'язку з діяльністю аболіціоністів. Аболіціоністи які боролися за скасування рабства, заклали правозахисний характер в основу діяльності перших міжнародних НУО.

Найбільшого поширення даний напрямок набув у США та Великій Британії, де був представлений організаціями - Пенсільванське товариство проти рабства негрів (1775), Нью-Йоркське вільне товариство (1785), та Британське товариство за скасування работоргівлі (1787). Згадані організації серйозно впливали на формування національного законодавства, включаючи прийняття Акту про заборону работоргівлі (1807) у Великій Британії.

«Аболіціоністський рух також став каталізатором для руху за права жінок. Міжнародний суфражистський альянс, заснований у 1904 році, зосередився на таких питаннях, як виборчі права для жінок, боротьба з торгівлею жінками, освіта, трудові права жінок, та інше» [8, с. 9].

Важливим етапом в історії НУО стали створення Світового Альянсу Християнської асоціації молодих людей (далі - YMCA) у 1855 році та Міжнародного комітету Червоного Хреста у 1863 році. Протягом століть незалежні організації активно лобювали різні питання, зокрема права жінок, боротьбу з бідністю та алкоголізмом, та муніципальну реформу [50, с. 49].

З виникненням Організації Об'єднаних Націй (далі - ООН) в 1945 році почалося стрімке зростання кількості міжнародних НУО. ООН визнала МНУО як учасників міжнародних правих відносин у Статуті, що сприяло стандартизації

співпраці між ними та іншими учасниками глобального суспільства. Термін «неурядова організація» (NGO) вперше було визначено в Статуті ООН, в якому встановлені стандарти участі для міжурядових та міжнародних приватних організацій» [17, с. 75]. На жаль, НУО досі не «отримали повноцінного правового статусу» [51, с. 15].

Стаття 71 Статуту ООН передбачає прийняття МНУО до системи ООН та визначає особливості співпраці з ЕКОСОП, обмежуючись консультаціями. Згідно з цією статтею, «Економічна і Соціальна Рада має повноваження проводити належні заходи для консультацій з неурядовими організаціями, зацікавленими в питаннях, що входять до її компетенції» [39].

Власне закріплення терміну «неурядова організація» в Статуті ООН стало важливим етапом в історії розвитку організацій такого типу.

Міжнародна класифікація некомерційних організацій (далі - ICNPO) визначає ключові ознаки, які «характеризують неурядові організації та їхні функції» [59]. Згідно з ICNPO, неурядові організації мають бути «структурованими, що вказує на наявність певної інституційної реальності, що може бути підтверджено юридичною хартією про реєстрацію у деяких країнах» [59].

Другою важливою ознакою є приватність, що означає відокремленість від уряду. Неприбуткові організації є «неурядовими» у сенсі, що вони структурно відокремлені від засобів управління та не є частиною апарату уряду» [59].

Третьою ключовою ознакою є «самоврядування неурядових організацій, що передбачає здатність контролювати власну діяльність, використовуючи для цього процедури внутрішнього управління та високий рівень автономії» [59].

Четвертою характеристикою є нерентабельне використання прибутків. Згідно з ICNPO, прибутки мають «залишатися в основному капіталі організації для подальшого її розвитку, а не розподілятися між власниками, членами чи засновниками, що відрізняє неурядові організації від приватного бізнесу» [59].

П'ятою ознакою є «добровільність, що включає свободу участі та втілення концепції волонтаризму» [59].

Сутність терміну «міжнародні неурядові організації» визначається як «організації, які діють на різних рівнях - національному, субрегіональному, регіональному чи міжнародному, виступають суб'єктами міжнародних відносин та реалізують різноманітні інтереси, такі як соціальні, професійні та освітні» [13, с. 85].

Таким чином, ICNPO формує систематичний підхід до визначення та класифікації неурядових організацій, враховуючи їхню структуру та характеристики.

Важливою складовою для розуміння сутності «міжнародних неурядових організацій» є визначення П. Смілтнекса, який стверджує, що «будь-яка організація, яка сама характеризує себе як «міжнародну неурядову організацію», залишається національною організацією, яка діє в межах конкретної держави та підпорядковується її законодавству» [38]. Це визначення розглядає МНУО як сутнісно національні, хоча вони можуть здійснювати міжнародну діяльність.

Щоб детальніше розкрити особливості, притаманні МНУО на сучасному міжнародному рівні, необхідно виокремити їхні основні функції. Тут необхідно розуміти, що МНУО «активно діють на всіх п'яти населених континентах Землі, вирішуючи проблеми самого різноманітного характеру, зокрема - екологічні, гуманітарні, правозахисні, наукові, релігійні та спортивні» [56].

Як бачимо сфера діяльності МНУО дуже різновекторна, підтвердженням чого є їх рейтинг, проведений The Global Journal у січні 2020 року. Він визначив лідерів серед МНУО, таких як «Wikimedia Foundation, Partners in Health, Oxfam, BRAC, International Rescue Committee, PATH, CARE International, Medecins Sans Frontieres, які реалізують власні проекти у різних сферах від свободи інформації до медичної та соціальної допомоги» [61].

Отже, опираючись на твердження П. Смілтнекса, яке дозволяє розглядати МНУО, діяльність яких має міжнародний характер, як національні організації, створені та діючі відповідно до законодавства конкретних держав, ми можемо констатувати, що вони через свою діяльність також серйозним чином впливають на вирішення глобальних проблем людства.

З метою кращого розуміння сутності та специфіки діяльності міжнародних неурядових організацій, важливо враховувати їх «класифікацію за різними критеріями, що включають сферу діяльності, рівень функціонування, незалежність від держави, розмір або кількість штату, сектор обслуговування та ідеологічне спрямування» [17, с. 75]. Оскільки МНУО відзначаються великою різноманітністю, їх класифікація реалізується відповідно до критеріїв, за якими вони функціонують.

Згідно Міжнародної класифікації некомерційних організацій, неприбуткові установи групуються за основними напрямками діяльності. Система ICNPO об'єднує їх у 12 основних груп, включаючи гуманітарну, економічну, екологічну, освітню, охорону здоров'я та медицину, гуманітарну допомогу, свободу слова та інформації, забезпечення миру та безпеки, науку і технології, соціальний добробут, охорону дитинства, культуру і мистецтво, релігійні спрямування.

Крім того, МНУО розподіляють за рівнем функціонування «на чотири групи: громадські (Community-based organizations), які формуються на рівні конкретних місцевих спільнот; загальноміські (City-wide organizations), що діють на рівні міста та включають торговельні та промислові палати; національні (National NGOs), створені на рівні країни з територіальними філіями, які надають підтримку місцевим НУО; та міжнародні (International NGOs), які функціонують на глобальному рівні та сприяють фінансуванню та реалізації проєктів різного характеру» [17, с. 75].

Іншими критеріями класифікації МНУО, на думку Л. Чернявської, є їхнє спрямування та членство чи суб'єкт діяльності. Ця ознака відділяє різні «організації, такі як фахові, жіночі, молодіжні, студентські, об'єднання людей з інвалідністю тощо, які спрямовані на виконання певних завдань та вирішення проблем у відповідних галузях або серед специфічних груп населення» [43].

Процес становлення та розвитку системи МНУО в другій половині ХХ - на початку ХІХ століття визначається структурними трансформаціями та взаємодією різноманітних глобальних інститутів. Зростання числа та впливу міжнародних неурядових організацій є важливим компонентом таких змін.

У контексті визначення ролі МНУО важливим є врахування того, що національні держави, хоч і є ключовими учасниками, не є єдиними акторами на міжнародній арені. МНУО виступають ключовими силами в забезпеченні миру та розвитку, що підкреслюється їхньою активною участю в глобальному управлінні. Аналіз сучасних наукових досліджень підкреслює зростаючий інтерес до функцій та впливу МНУО в сучасній системі міжнародних відносин.

Важливо також враховувати розширення сфер діяльності та функціонування МНУО в інтеграційних та державотворчих процесах. Сутність та специфіка діяльності МНУО стають важливою передумовою для розвитку соціальної науки, і вивчення соціальних змін в контексті глобальних викликів сучасності. У цьому контексті, розуміння ролі та значення МНУО та їхнього впливу на світове суспільство є підґрунтям для раціонального реформування національного законодавства щодо соціального захисту та соціальної допомоги населенню.

1.2. Соціальний вимір міжнародної допомоги та благодійної діяльності.

В кожній країні світу сьогодні можна спостерігати бурхливий розвиток внутрішнього неприбуткового сектору. На початку 90-х років Лестер Саламон говорив про глобальну асоціативну революцію, при цьому, зосереджував увагу переважно на зростанні впливу неприбуткових організацій в межах кожної країни. Причиною подібного підходу стало те, що згадані організації почали відігравати ключову роль у внутрішній системі надання соціальних послуг та прийнятті рішень щодо соціального добробуту населення на політичному рівні.

В 80-х роках минулого століття світ поринув у нову хвилю глобалізації, яка стала результатом економічної та політичної інтеграції, широкого застосування нових технологій зв'язку та доступніших засобів транспорту. Питання, чи є поточна глобалізація непередбаченою за рівнем економічної інтеграції, і які

будуть її кінцеві наслідки, залишаються предметом широкої дискусії. Навіть якщо «сучасна ера глобалізації несвідомо запроваджує захоплюючі зміни, слід мати на увазі, що суспільство та неурядові структури двадцять першого століття мають глибоке коріння в глобалізаційних процесах кінця дев'ятнадцятого століття, періоду, коли зростаюча індустріалізація трансформувала працю та соціальні відносини, а нововведені телеграф, залізниці та пароплави означали, що значна частина населення може легше спілкуватися та подорожувати через кордони. У своїй праці про транснаціональні погляди на філантропію Річард Мендель акцентує увагу на створенні нових інституційних форм і «легкості, з якою ідеї перетинають національні кордони для впливу на рішення в інших країнах» [52]. Цитата може вказувати на динаміку двадцять першого століття, але насправді автор книги обурений серединою XIX століття та зростанням рівня філантропії серед міської еліти в розвинених країнах, таких як Велика Британія, Німеччина та Сполучені Штати. Ці країни були серед перших, які стали свідками і багатства, і розрухи, які набрали свого сучасного вигляду внаслідок промислової революції.

Деякі науковці стверджують, що нова хвиля глобалізації є сигналом, своєрідним останнім дзвіночком для політичних держав, як основних політичних одиниць. Водночас інші дослідники зауважують, що країни, як політичні утворення, пережили попередні процеси глобалізації і залишаються найміцнішими утвореннями й на сучасному етапі змін. Національна влада може перебувати під тиском та загрозою з боку глобальних ринкових сил та міжнародних структур, але одночасно вона опирається на зростаючу силу національної ідентичності своїх громадян, які чинять опір втраті суверенітету. Водночас серйозною перешкодою руйнації національних державних утворень є певна невдача у створенні глобальних інституцій, які могли б забезпечити таку ж саму ефективність, рішучість і відповідальність у вирішенні соціальних проблем, як уряди на рівні національних країн [48]. Також варто звернути увагу на лякаючі прогнози щодо економічних витрат та вигод від глобалізації для окремих країн, регіонів та навіть окремих осіб.

Незважаючи на дискусії про зростаючий «соціально - економічний вплив взаємопов'язаного світу на національні інститути, стає все більш очевидним, що поточна хвиля глобалізації призвела до формування нових транскордонних потоків і мереж, які інтегрують не лише економічні, а й політичні та соціокультурні сфери, породжуючи складні відносини взаємозалежності окремих країн»[45]. Фактично відбувається процес становлення більш складного, але й водночас більш пов'язаного світу. Ті, хто жили в минулому столітті, бачили «вибухоподібне зростання населення а також зростання кількості та розміру благодійних організацій у всіх секторах. У той же час причинами які підштовхнули стрибкоподібний розвиток людства, були насамперед нові технології зв'язку та швидкий і відносно дешевший транспорт, що дозволило подолати обмеження часу і простору» [46].

Управління новими реаліями передбачає глибокі зрушення в соціальній та політичній рівновазі. У багатьох індустріальних демократичних країнах розширення неприбуткового сектору відбувається паралельно із тиском на розміри соціальних витрат держав та розмаїття надання послуг. Глобалізація сприяла поширенню ринково-орієнтованих підходів в управлінні соціальними благами та послугами, що сприяло зменшенню ролі держави та роздержавленню соціальної допомоги і послуг. Водночас подібний підхід призвів до зростання кількості наданих соціальних послуг неприбутковими організаціями [53].

Проте, незважаючи на постійне розширення та глобалізацію неприбуткового сектору, він не може зрівнятися за обсягом та впливом наданої допомоги та соціальних послуг із урядовими, міжурядовими та міжнародними корпораціями. «Всесвітнє Бачення» (World vision), одна з найбільших міжнародних гуманітарних неприбуткових організацій, має «щорічний глобальний оборот близько 2,67 мільярда доларів і 40 000 працівників. Для порівняння, мультинаціональні корпоративні гіганти Walmart та ExxonMobil заробляють понад 400 мільярдів доларів кожен. Навіть приватна охоронна корпорація G4S, раніше відома як Group 4 Securicor, має щорічний оборот понад 10 мільярдів доларів і понад 600 000 працівників по всьому світу» [55]. Лише

декілька неприбуткових організацій знаходяться в тому ж розряді, що і «Всесвітнє Бачення», тоді як за даними Forbes, «існує близько 1 700 публічно-торгових корпорацій, які генерують щорічний глобальний дохід більше 2,5 мільярда доларів кожна» [45]. А ще є сотні інших приватних компаній та урядових корпорацій які також генерують подібний дохід. Тисячі урядових та міжурядових структур також переважають своїм розміром та потенціалом організації неприбуткового сектору. Наприклад, місто Нью-Йорк має річний операційний бюджет близько 70 мільярдів доларів, що еквівалентно об'єднаним бюджетам двадцяти найбільших міжнародних гуманітарних неприбуткових організацій.

Водночас, не дивлячись на усі перепони, уже сьогодні в світі існує велика кількість різноманітних неприбуткових організацій. Зокрема в «Канаді діє понад 66 000 організацій з благодійним статусом, які надають різноманітні послуги від освіти, програм для молоді, соціального добробуту, охорони здоров'я до культури та мистецтва, й обслуговують всі сегменти населення. До неприбуткових організацій, крім неприбуткових постачальників послуг та фондів, входять також профспілки, професійні асоціації, асоціації управлінського персоналу, бізнес-організації, споживчі організації, етнокультурні організації, релігійні організації, соціальні клуби та місцеві групи» [47].

В Європі Charity Organisation Society, заснована в Лондоні в 1883 році, була однією з найбільших недержавних організацій у Британській імперії того часу. Поступово подібні мережі приватних організацій з надання соціальних послуг та благодійності сформувалися також в Німеччині, Франції, Італії, Австралії та Японії. Сьогодні дві такі мережі, «католицька та протестантська Free Welfare Associations, є одними з найбільших роботодавців у Німеччині, з понад 1 900 000 робочих місць, а UNIOPSS, французька соціальна служба та федерація неприбуткових постачальників в сфері охорони здоров'я, має понад 350 000 працівників. В той же час ONCE, іспанська організація для сліпих, володіє найбільшою лотерейною системою в країні. На окрему увагу заслуговує Ізраїль,

де неприбуткові організації обслуговують значну частину іммігрантського населення країни та літніх людей» [58].

Варто зауважити, що неприбутковий сектор в розвинутих країнах виділяється не лише соціальними послугами та охороною здоров'я. Відомі світові музеї, такі як Тейт Модерн у Лондоні чи Гуггенхайм у Більбао, Іспанія, є неприбутковими, так само як і інші культурні установи, такі як Академія Святого Мартіна у Філдї в Лондоні чи Опера ЛаСкала в Мілані, Італія. У сфері освіти французька Ліга навчання (Education League) охоплює понад 30 000 приватних шкіл, а в Японії існує значна кількість гакко ходзін, неприбуткових шкільних корпорацій.

В сфері вищої освіти до неприбуткового сектору входять London School of Economics, Оксфордський університет, Макгіллський університет у Монреалі, Канада, Віденський науковий центр та ціла низка інститутів: імені Макса Планка в Німеччині, Луї Пастера в Парижі, соціальних досліджень в Мілані та Університет Кейо в Японії.

Серед міжнародних гуманітарних асоціацій допомоги ми можемо виділити Лікарі без кордонів, засновані во Франції, а також британські неурядові організації Oxfam та Amnesty International (організація прав людини), німецька гуманітарна асоціація та організація розвитку Bread for the World, а також Greenpeace в Нідерландах. В той же час, деякі з найбільших і впливових фондів у світі розташовані не лише в США, наприклад Канадський Фонд медичних досліджень Альберти, Фонд Компанія ді Сан-Паоло в Італії, Фонд миру Сасакави в Японії, Фонд Бертельсманна в Німеччині, Фонд Дж. Р. Раунтрі в Англії, Фонд Майера в Австралії та Інститути відкритого суспільства в Центральній та Східній Європі.

Звісно, неприбутковий сектор не обмежується лише розвинутими країнами Америки, країнами Тихоокеанського регіону та Європи. В Африці, Латинській Америці, на Близькому Сході, в Індії та Центральній та Південно-Східній Азії також існує багато різних за своєю організаційною формою та напрямками діяльності організацій неприбуткового сектору. До них можна віднести Тага

Institute та PRIA в Індії, НПО розвитку сільських районів в Таїланді чи Бангладеші, безліч оборотних кредитних спілок в Західній Африці, об'єднання мешканців трущоб в Мумбаї, мережу католицьких благодійних асоціацій в Бразилії та Аргентині, корпоративні фонди в Туреччині та численні фонди Аль Ваф в Єгипті та інших арабських країнах.

Як бачимо з вищенаведених прикладів про США та інші країни, коли мова йде про неприбутковий сектор, ми, насамперед, говоримо про організації, фонди та асоціації. Проте в той же час даний сектор також охоплює індивідуальну діяльність та цінності, які стоять за нею, наприклад, турботу, відданість та співчуття до інших поза власною родиною, повагу до інших, турботу про свою громаду, національну спадщину, навколишнє середовище та майбутні покоління.

Як бачимо на прикладі цих коротких порівнянь, «неприбутковий сектор, як правило, вбудований у більш широку політичну та соціальну структуру країни або регіону. Його розвиток формується під впливом політичної етики та форми державного врядування, на нього впливають культурні та релігійні фактори а також соціальна стратифікація та класова структура суспільства» [59]. Саламон Лестер та Анхеєр Хельмут стверджують, що «міжнародний неприбутковий сектор має різні «пристані» в різних країнах, які розкривають його різноманітні соціальні та економічні «форми» і чинники. Вони, своєю чергою, сприяють створенню різноманітності та багатства організаційних форм і установ, які розташовані між державою та ринком» [59].

Резюмуючи вищевикладене, варто зазначити, що внутрішній неприбутковий сектор пройшов бурхливий розвиток у багатьох країнах світу. Деякі дослідники вбачають у цьому явищі глобальну асоціативну революцію в 1990-х роках, підкреслюючи зростання впливу неприбуткових організацій в наданні соціальних послуг та участі в політичних змінах. Глобалізація, що почалася в 1980-х, розглядається як значущий контекстний фактор, який впливає на економічну та соціальну інтеграцію й формує сучасне суспільство.

Водночас, незважаючи на потужне зростання ролі неприбуткового сектору в процесі глобалізації, його вплив не можна порівняти з впливом на рівні урядів

чи транснаціональних корпорацій. Розглядаючи приклади різноманітних неприбуткових організацій у світі, важливо зрозуміти, що розвиток даного сектору пов'язаний із політичними, соціальними та економічними чинниками кожної країни. Незважаючи на згадані фактори, неприбутковий сектор є важливою складовою ширшого політичного та соціального розвитку країни або регіону, а різноманітність його форм і структур впливає на соціально-економічні чинники розвитку суспільства.

1.3. Нормативно-правове регулювання благодійної діяльності міжнародних організацій в Україні.

Військова агресія російської федерації спонукала багатьох людей, компанії та організації в усьому світі надавати благодійну допомогу українцям, які потребують допомоги, та постраждалим від бойових дій. Все більше українських організацій, волонтерів та місцевих ініціатив спеціалізуються на зборі коштів в Україні та за кордоном з обіцянкою розподілити їх там, де це необхідно. Хоча багато з них мають професійні веб-сайти та облікові записи в соціальних мережах різними мовами, інколи важко перевірити з-за кордону законність збору коштів на благодійність.

Традиційно провадити благодійну діяльність в Україні та користуватися податковими пільгами мали право лише благодійні та неурядові організації. Починаючи з Євромайдану (Революції Гідності) та конфлікту на Донбасі 2014 року, практика благодійної діяльності виросла з цих нормативних обмежень. Після початку повномасштабної агресії в лютому 2022 року її положення ще більше спростили, а коло отримувачів і сферу благодійної діяльності розширили.

Законодавча база України щодо благодійної та гуманітарної діяльності в основному регламентується наступними нормативно-правовими актами:

- Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» № 5073-VI від 05.07.2012 із змінами та доповненнями (далі - Закон про благодійництво) [31];

- Закон України «Про гуманітарну допомогу» № 1192-XIV від 22.10.1999 р. із змінами та доповненнями (далі - «Гуманітарне право») [34];
- Закон України «Про громадські об'єднання» № 4572-VI від 22.03.2012 зі змінами та доповненнями (далі - Закон про громадські об'єднання) [33];
- Закон України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI від 19.04.2011 із змінами та доповненнями [32];
- Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV із змінами та доповненнями [35];
- Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. зі змінами та доповненнями (далі – ПКУ) [36].

Для практичної реалізації вищезазначених законів прийнято чимало підзаконних актів, у тому числі нещодавно, уже в умовах воєнного стану (вперше введеного Указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022, а потім продовженого).

Відповідно до Закону про благодійництво, благодійна діяльність - це добровільна особиста чи майнова допомога, яка не приносить прибутку жертводавцю, а також не передбачає виплати благодійником чи від його імені будь-якої винагороди чи компенсації жертводавцю.

Отримувачем благодійної допомоги є «бенефіціар - набувач благодійної допомоги (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи кількох благодійників для досягнення цілей, визначених цим Законом»[31]. Надавачем такої допомоги є благодійник - дієздатна фізична або юридична особа, яка добровільно здійснює благодійну діяльність.

Також згаданий Закон виокремлює меценатську діяльність, яка трактована як «благодійна діяльність у сферах освіти, фізичної культури і спорту, культури та мистецтва, охорони культурної спадщини, науки і наукових досліджень, яка здійснюється у порядку, визначеному цим Законом та іншими законами України»

[31].

Водночас на рівні законодавства виділено наступні суб'єкти благодійної діяльності:

а) Благодійні організації, які діють виключно з благодійною метою. Згідно з частиною 3 статті 1 Закону про благодійництво, «благодійною організацією є юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності» [31]. Благодійні організації можуть створюватися у формі благодійного товариства, благодійної установи або благодійного фонду.

Засновниками благодійних організацій як правило є дієздатні фізичні та юридичні особи. А от державні та муніципальні організації не можуть виступати засновниками подібних фондів.

Благодійна організація вважається створеною після державної реєстрації в Державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР). Благодійна організація може користуватися особливим «некомерційним» режимом, який виключає сплату податку на прибуток після її реєстрації податковими органами як «некомерційної» організації. Статус неприбутковості надається лише у разі, якщо статутними документами передбачено заборону розподілу доходів між учасниками (засновниками) та передбачено правила розподілу майна у разі припинення (ліквідації) суб'єкта господарювання.

Благодійна організація може витратити не більше 20% свого річного доходу на адміністративні цілі (наприклад, оренда офісу, зарплата), а решта доходу розподіляється між бенефіціарами. Водночас благодійні організації можуть займатися господарською діяльністю, якщо вона не спрямована на отримання прибутку.

Вищим органом управління благодійних організацій усіх типів є наглядова рада.

б) Неурядові організації, зокрема згідно зі статтею 1 Закону «Про громадські об'єднання», громадське об'єднання (далі - ГО) – «це добровільне

об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів» [33]. Громадське об'єднання за своєю правовою формою може бути або громадською організацією або громадською спілкою. Різняться вони між собою – засновниками. Громадську організацію створюють і можуть бути її членами фізичні особи, громадську спілку створюють юридичні приватні особи, а учасниками можуть бути як юридичні приватні особи так і фізичні особи.

Основна відмінність ГО від благодійних організацій полягає в тому, що головною метою громадських організацій (визначається в статутних документах) є вирішення соціальних питань.

Засновниками громадських організацій можуть бути як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах і на момент реєстрації досягли 18 років..

ГО підлягають державній реєстрації в ЄДР та можуть претендувати на отримання статусу неприбуткової організації, як зазначено вище.

Благодійні організації та НУО з некомерційним статусом є найбільш надійними варіантами благодійної діяльності, оскільки їх реєстрація для благодійних цілей або соціальних питань (що можна перевірити в Інтернеті) забезпечує певну подобу надійності та допомагає в переговорах. Водночас їх реєстрація як неприбуткової організації гарантує, що лєвова частка зібраних коштів буде витрачена на потреби бенефіціарів без податкових відрахувань.

в) Комерційні установи

Після нещодавніх змін до Податкового кодексу навіть комерційним юридичним особам дозволено здійснювати благодійну діяльність шляхом збору коштів та витрачання коштів на потреби бенефіціарів, не маючи значних ризиків впливу на звичний бізнес чи моделі оподаткування. Однак незалежну перевірку комерційних організацій донорам здійснити важко, оскільки немає спеціальної реєстрації в цьому відношенні.

г) Фізичні особи

Традиційно, благодійна діяльність в Україні на сучасному етапі, здійснювалася переважно організаціями. Ця ексклюзивність була відкинута під час конфлікту на Донбасі у 2014 році, коли патріотично налаштовані особи від власного імені розпочинали ініціативи зі збору грошей та розподілу їх в на той час зневірній українській армії, нерегулярних військових частинах чи виділяли конкретним військовим, які потребували допомоги. Враховуючи реальні зміни в підходах до розуміння благодійництва, в 2014 році українською владою було запроваджено «Реєстр волонтерів антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та припинення збройної агресії російської федерації в Донецькій та Луганській областях» («Реєстр волонтерів»).

Сьогодні, щодо благодійної діяльності, Україна поєднує пострадянську традицію великої кількості паперової документації з напрочуд сучасною системою онлайн-прозорості. Це дає змогу відносно комплексно досліджувати юридичні та багато фізичних осіб, які займаються благодійністю. Як правило, перевірка благодійної організації та осіб, які діють від її імені, може включати, окрім стандартної перевірки соціальних мереж, наступне:

- онлайн-перевірку реєстраційної інформації (включаючи дату реєстрації, статутних представників);
- податкову заборгованість;
- незавершені та закриті судові спори, відкриті виконавчі процедури щодо благодійної організації
- онлайн перевірку, чи зареєстрована організація в податковій інспекції в Реєстрі неприбуткових організацій.

Перш ніж переказувати більші суми грошей на український банківський рахунок фізичної особи чи благодійної організації, необхідно уточнити в українському банку, які документи, що підтверджують платіж, вимагає банк. Як правило, суми, що перевищують 400 000 гривень, проходять спеціальний фінансовий моніторинг.

Водночас благодійна організація повинна надати докази використання раніше отриманих пожертвувань і взяти на себе зобов'язання надати документальні чи фото/відео підтвердження правильного використання нових пожертв.

У контексті розвитку благодійної діяльності в Україні можна зазначити значний прогрес в розширенні її обсягів та залученні нових суб'єктів після подій Євромайдану та війни на Сході у 2014 році. Важливим кроком в цьому напрямі є внесення необхідних змін до законодавчої бази, що регулює благодійну та гуманітарну діяльність в Україні. Зокрема, це стосується Законів України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [31], «Про гуманітарну допомогу» [34], «Про громадські об'єднання» [32], «Про волонтерську діяльність» [32], тощо. Саме зазначені вище закони визначають та регламентують основні правила діяльності та обов'язки благодійних й неурядових організацій.

Зміни в життєдіяльності благодійних та неурядових організацій не обмежується лише а імплементацією норм Європейського Союзу до чинного законодавства, важливою складовою є також практичні заходи, спрямовані на реалізацію та втілення норм вищезазначених законів в життя. Зокрема, сюди можна віднести прийняті в умовах воєнного стану додаткові нормативно-правові акти. Впровадження згаданих змін створює сприятливий клімат для розвитку та функціонування благодійності в країні.

Важливим елементом законодавчих змін є чітке визначення суб'єктів благодійної діяльності, зокрема, благодійних організацій та неурядових організацій, кожна з яких має свої унікальні характеристики та функції. Також варто зацентувати увагу на тому, що поєднання традиційної паперової документації із застосуванням онлайн-систем гарантує забезпечення високого рівня прозорості щодо використання благодійних коштів.

Загалом, сучасний стан регулювання благодійної та гуманітарної діяльності в Україні є позитивним кроком у створенні сприятливого середовища для розвитку цієї галузі та сприяє підвищенню довіри суспільства до благодійних ініціатив.

Висновки до першого розділу.

Процес становлення та розвитку системи МНУО в другій половині ХХ - на початку ХІХ століття визначається структурними трансформаціями та взаємодією різноманітних глобальних інститутів. Зростання числа та впливу міжнародних неурядових організацій є важливим компонентом таких змін.

У контексті визначення ролі МНУО важливо врахувати те, що національні держави, хоч і є ключовими учасниками, проте не є єдиними акторами на міжнародній арені. МНУО виступають ключовою силою в забезпеченні миру та розвитку, що підкреслюється їхньою активною участю в глобальному управлінні. Аналіз актуальних наукових досліджень підкреслює зростаючий інтерес до функцій та впливу МНУО в сучасній системі міжнародних відносин.

Необхідно також враховувати розширення сфери діяльності та функціонування МНУО в інтеграційних та державотворчих процесах. Сутність та специфіка діяльності МНУО стають важливою передумовою для розвитку соціальної науки, і вивчення соціальних змін в контексті глобальних викликів сучасності. Отже, зростання ролі та значення МНУО, їхнього впливу на світове суспільство є підґрунтям для раціонального реформування національного законодавства щодо соціального захисту та соціальної допомоги населенню.

Варто зазначити, що внутрішній неприбутковий сектор пройшов бурхливий розвиток у багатьох країнах світу. Деякі дослідники вбачають у цьому явищі глобальну асоціативну революцію в 1990-х роках, підкреслюючи зростання впливу неприбуткових організацій в наданні соціальних послуг та участі в політичних змінах. Глобалізація, що почалася в 1980-х, розглядається як значущий контекстний фактор, який впливає на економічну та соціальну інтеграцію й формує сучасне суспільство.

Водночас, незважаючи на потужне зростання ролі неприбуткового сектору в процесі глобалізації, його вплив не можна порівняти з впливом урядів чи транснаціональних корпорацій. Розглядаючи приклади різноманітних неприбуткових організацій у світі, важливо зрозуміти, що розвиток даного сектору пов'язаний із політичними, соціальними та економічними чинниками

кожної країни. Незважаючи на згадані фактори, неприбутковий сектор є важливою складовою ширшого політичного та соціального розвитку країни або регіону, а різноманітність його форм і структур впливає на соціально-економічні чинники розвитку суспільства.

У контексті розвитку благодійної діяльності в Україні можна зазначити значний прогрес в розширенні її обсягів та залученні нових суб'єктів після подій Євромайдану та війни на Сході у 2014 році. Важливим кроком в цьому напрямі є внесення необхідних змін до законодавчої бази, що регулює благодійну та гуманітарну діяльність в Україні. Зокрема, це стосується Законів України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [31], «Про гуманітарну допомогу» [34], «Про громадські об'єднання» [33], «Про волонтерську діяльність» [32], тощо. Саме зазначені вище закони визначають та регламентують основні правила діяльності та обов'язки благодійних й неурядових організацій.

Зміни в життєдіяльності благодійних та неурядових організацій не обмежується лише а імплементацією норм Європейського Союзу до чинного законодавства, важливою складовою є також практичні заходи, спрямовані на реалізацію та втілення норм вищезазначених законів в життя. Зокрема, сюди можна віднести прийняті в умовах воєнного стану додаткові нормативно-правові акти. Впровадження згаданих змін створює сприятливий клімат для розвитку та функціонування благодійності в країні.

Важливим елементом законодавчих змін є чітке визначення суб'єктів благодійної діяльності, зокрема, благодійних організацій та неурядових організацій, кожна з яких має свої унікальні характеристики та функції. Також варто зацентувати увагу на тому, що поєднання в Україні традиційної паперової документації із застосуванням онлайн-систем гарантує забезпечення високого рівня прозорості щодо використання благодійних коштів.

Загалом, сучасний стан регулювання благодійної та гуманітарної діяльності в Україні є позитивним кроком у створенні сприятливого середовища для розвитку цієї галузі та сприяє підвищенню довіри суспільства до благодійних ініціатив.

РОЗДІЛ II

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ З МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1. Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні та її гуманітарні проєкти

Міжнародна організація з міграції (далі - МОМ) є міжнародною міжурядовою організацією, заснованою під час конференції у м. Брюсселі 5 грудня 1951 року з метою допомогти європейським країнам регулювати потоки мігрантів після Другої світової війни[40].

У XX-XXI столітті МОМ надавала всебічну допомогу мігрантам під час різноманітних конфліктів та катастроф, зокрема в Угорщині (1956 рік), Чехословаччині (1968 рік), Чилі (1973 рік), В'єтнамі (1975 рік), Кувейті (1990 рік), Косово та Тиморі (1999 рік), Іраку (2003), після цунамі в Азії та землетрусу у Пакистані (2004-2005 роки), тощо.

Свою нинішню назву організація отримала лише в 1989 році, а до системи ООН МОМ приєдналася тільки у 2016 році.

Відповідно до Статуту МОМ, «метою організації є координація міжнародної міграційної політики з боку держав та міжнародних організацій, створення форуму для обговорення актуальних питань у сфері міграції, а також надання державам технічної та консультативної допомоги задля реалізації конкретних проєктів у міграційній сфері.

Своїм головним принципом діяльності МОМ вважає твердження, що гуманна та впорядкована міграція приносить користь мігрантам і суспільству.

В рамках Стратегії МОМ основними напрямками діяльності Організації є:

- покращення управління міграцією та забезпечення належного захисту прав мігрантів;
- сприяння економічному та соціальному розвитку держав завдяки міграції;

- заохочення та подальший розвиток Міжнародного діалогу з питань міграції;
- навчання та надання підтримки державам у розробці національних програм у сфері боротьби з торгівлею людьми, особливо жінками і дітьми, відповідно до норм міжнародного права» [40].

Штаб-квартира МОМ знаходиться у м. Женева (Швейцарія). Посаду Генерального директора МОМ з «жовтня 2023 року на п'ять наступних років обіймає Емі Поуп (США). Вона є вже 11 керівником МОМ за історію існування організації. Її попередником був Антоніу Віторіну (Португалія). МОМ налічує 171 державу-члена, 9 країн-спостерігачів та понад 550 місцевих офісів у більш ніж 100 країнах» [23].

Рис. 2.1 Штаб-квартира МОМ у Женеві [29].

Організація проходить комплексний процес впровадження реформ з метою всеохоплюючого задоволення потреб у сфері міграції, а також адаптації рамок внутрішнього управління до вимог сучасної, дієздатної організації. При цьому, значна увага приділяється збору та аналізу даних про ситуації переміщення осіб, а також налагоджується співпраця з іншими організаціями, причетними до міграційної тематики.

Організацією здійснюються кроки з подальшої реалізації Глобальної угоди про забезпечення безпечної, впорядкованої та законної міграції (схвалена більшістю держав-членів ООН у грудні 2018 року), зокрема, у частині налагодження роботи Мережі ООН з питань міграції, координатором якої є МОМ.

Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні (далі - ПрМОМ) почало «працювати в Києві у 1996 році, коли наша держава отримала статус країни-спостерігача при МОМ. У 2001 році Україна звернулася із запитом про надання їй статусу країни-члена МОМ, і у 2002 році Парламент України ратифікував Угоду про членство України в Організації.

На сьогодні структура МОМ в Україні складається з головного офісу в Києві, а також місцевих підрозділів і логістичних центрів у 8 областях України. Вона налічує більше 700 співробітників та здійснює управління проєктами загальною вартістю понад 400 мільйонів доларів США. ПрМОМ з 2023 року очолює Алессія Скіавон (попередник – Ан Нгуєн)» [25].

В Україні ПрМОМ працює спільно з понад 50 партнерами - НУО, центральними та місцевими органами влади, а також громадськістю. ПрМОМ підписало меморандуми про взаєморозуміння з усіма міністерствами та службами, які опікуються питанням міграції в Україні, та уклало місцеві угоди про партнерство з ураженими конфліктом громадами в різних регіонах. ПрМОМ є членом Національної робочої групи з гуманітарних питань, Міжкластерної координаційної групи та членом кластерів ООН з питань житла та непродуктивної допомоги; захисту; води, санітарії та гігієни, а також інших координаційних технічних робочих груп.

У своїй діяльності в Україні ПрМОМ підтримує населення, що постраждало від наслідків війни, протидіє торгівлі людьми, надає допомогу Уряду у запобіганні нерегульованій міграції та в управлінні міграційними процесами, а також у формуванні політики та практики захисту й охорони здоров'я мігрантів.

Загалом, ПрМОМ працює у чотирьох широких сферах управління міграцією: 1. міграція та розвиток; 2. сприяння міграції; 3. врегулювання міграції; 4. вимушена міграція. При цьому, міжсекторальна діяльність ПрМОМ охоплює підтримку міжнародного міграційного права, обговорення й рекомендації щодо політичних засад, захист прав мігрантів, питання охорони здоров'я та міграції, а також гендерний вимір міграції

ПрМОМ за час існування в Україні взяло участь в розробці більше 50-ти українських законодавчих актів, зокрема Концепції «державної міграційної політики, Закону «Про прикордонний контроль» та Закону «Про протидію торгівлі людьми». Одним з останніх вагомих внесків є створення Угоди про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міжнародною організацією з міграції» [42].

Водночас, ПрМОМ долучається до зміцнення зв'язків між міграцією та розвитком, популяризації культурного розмаїття та інтеграції мігрантів, а також протидії ксенофобії та нетерпимості.

Протягом більше двадцяти п'яти років присутності в Україні ПрМОМ надала (безпосередньо або через своїх партнерів по проєктах) допомогу більше ніж 3 мільйонам осіб з числа мігрантів (українців та представників інших національностей), потенційних мігрантів, особам - постраждалих від торгівлі людьми, внутрішньо переміщеним особам (далі – ВПО) та представникам інших вразливих груп.

У період до 2014 року, ПрМОМ зосереджувалось на традиційних для себе напрямках діяльності в Україні, а саме:

- допомога особам, які зазнали наслідків конфлікту;
- управління міграцією та кордонами;
- протидія торгівлі людьми;
- міграція та розвиток;
- культурне розмаїття та інтеграція мігрантів;
- надання медичних послуг;

- подорожня та реінтеграційна допомога;
- впровадження та покращення системи моніторингу та оцінювання, прозорості та роботи зі скаргами.

З початку російської агресії у 2014 році, ПрМОМ почало приділяти особливу увагу проблемам ВПО та інших категорій уражених конфліктом осіб та проводити роботу за напрямками:

- працевлаштування, мікропідприємництво, самозайнятість ВПО та осіб, постраждалих від конфлікту;
- розвиток соціальної інфраструктури у зонах переселення та повернення, а також підтримка стабілізації громад, що зазнали наслідків конфлікту на Донбасі;
- грошова допомога ВПО;
- національна гаряча лінія для ВПО.

Крім того, ПрМОМ за «фінансового сприяння ЄС запроваджено Національну систему моніторингу ситуації з ВПО, метою якої є підтримка Уряду України у збиранні та аналізі інформації щодо соціально-економічних характеристик ВПО та домогосподарств, що складаються з ВПО, а також викликів, з якими зіштовхуються ВПО» [24].

З початку повномасштабної війни в Україні ПрМОМ переорієнтувало свої програми та проєкти та з «лютого 2022 року по жовтень 2023 року охопила більше 3 мільйонів людей гуманітарною підтримкою, яка включає надання непродовольчих товарів та предметів гігієни; заходи у сфері водопостачання, санітарії та гігієни; багатоцільову грошову допомогу; медичну допомогу та заходи у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки; сприяння колективним центрам; захист та інші види допомоги» [25].

Наразі, ПрМОМ проводить свою основну діяльність за наступними проєктами:

- надання непродовольчих товарів та предметів гігієни для ВПО;
- заходи у сфері водопостачання, санітарії та гігієни для ВПО;

- багатоцільова грошова допомога для ВПО;
- створення та відновлення притулків для ВПО;
- інклюзивність українців за кордоном;
- медична допомога та заходи у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для ВПО;
- гуманітарне управління кордонами;
- допомога в гуманітарній міграції;
- сприяння колективним центрам ВПО;
- захист та інші види допомоги ВПО.

Важливо зауважити, що, для реалізації своєї діяльності в минулі роки та нинішній час, ПрМОМ завжди намагалося розширити коло партнерів, які поділяють цінності Організації та готові надавати всебічну підтримку.

Серед основних партнерів варто особливо виокремити: «Європейський Союз, Уряд Сполучених Штатів Америки, Державний департамент США, Агентство США з міжнародного розвитку, Уряд Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Уряд Республіки Польща, Уряд Португальської Республіки, Уряд Федеративної Республіки Німеччина, Уряд Канади, Міжнародна організація праці, Агентство ООН у справах біженців, Всесвітня організація охорони здоров'я та інші» [2].

Аналізуючи наведені в даному підрозділі факти, можемо стверджувати, що представництво МОМ в Україні брало і продовжує брати активну участь в реалізації гуманітарної місії. Допомога внутрішньо переміщеним особам та особам які постраждали внаслідок конфлікту, реалізація соціальних проектів в громадах, налагодження транскордонного співробітництва, протидія торгівлі людьми, допомога Уряду у запобіганні нерегульованій міграції та в управлінні міграційними процесами – лише незначна частка програм, які курирує ПрМОМ.

ПрМОМ за час існування в Україні взяло участь в розробці більше 50-ти українських законодавчих актів, зокрема Концепції державної міграційної

політики, Закону «Про прикордонний контроль» та Закону «Про протидію торгівлі людьми».

Гаряча лінія ПрМОМ для вимушених переселенців надавала юридичні консультації та інформацію про доступні на той час соціальні послуги та допомогу населенню, які постраждали внаслідок конфлікту. Національна гаряча лінія з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів забезпечувала надання ВПО та іншим уразливим особам важливу інформацію з питань безпечної міграції, що забезпечувала обізнаність щодо шахрайських категорійних схем.

З початку повномасштабної війни в Україні ПрМОМ переорієнтувало свої програми та проєкти та з лютого 2022 року по жовтень 2023 року охопила більше 3 мільйонів людей гуманітарною підтримкою, яка включає надання непродовольчих товарів та предметів гігієни, заходи у сфері водопостачання, санітарії та гігієни, багатоцільову грошову допомогу, медичну допомогу та заходи у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, сприяння колективним центрам, тощо.

2.2. Програми МОМ в Україні з підтримки внутрішньо переміщених осіб та мігрантів

Після здобуття незалежності обсяги внутрішніх міграцій в Україні значно скоротилися внаслідок зникнення притаманних радянській добі організованих переселень та наборів робочої сили, комерціалізації сфери освіти, росту цін на житло, труднощів із працевлаштуванням тощо. Якщо на межі 1980-1990-х років внутрішній міграційний оборот сягав 3 мільйонів, то до повномасштабного вторгнення росії в Україну – менше мільйона.

Водночас, починаючи з 2014 року внутрішні переміщення, що статистично обліковуються, приблизно у 10 разів за своїм обсягом переважали міжнародну міграцію. Домінували у внутрішніх міграціях переміщення між містом і селом.

Сільське населення скорочувалось за рахунок відпливу молоді в міста, що прискорювало його старіння.

У міжрегіональних міграціях основним реципієнтом було м. Київ та Київська область. У «2000-х роках приріст населення столиці за рахунок інших регіонів сягав 20 тисяч на рік. В умовах кризи з 2014 року міграційний приріст зменшився до 14,4 тисяч на рік, проте залишався найбільшим в Україні» [21].

Загалом же, у 2014-2015 роках чисельність внутрішніх трудових мігрантів в Україні, згідно внутрішніх досліджень ПрМОМ, «перевищувала 1,6 млн. і сягала 9% економічно активного населення на той час, при цьому, для 55% респондентів з числа внутрішніх трудових мігрантів їхнє робоче місце було постійним, для переважної більшості – єдиним. Разом із тим, лише 20% опитаних внутрішніх трудових мігрантів працювали офіційно, за трудовою угодою, інші – за усною домовленістю, або вважали себе самозайнятими» [21].

Із весни 2014 року збройний конфлікт на сході України призвів до загибелі понад 13 000 осіб, у тому числі майже 3 400 мирних жителів. Криза розгорнулася, коли російські спецпідрозділи окупували Кримський півострів у лютому 2014 року, а незабаром почався воєнний конфлікт між збройними групами та урядовими силами на сході України.

Відповідно, починаючи з 2014 року численні внутрішні переселення в Україні, носили вимушений характер. За інформацією Міжвідомчого координаційного штабу з «питань соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб, станом на 20 липня 2016 року з непідконтрольних Уряду територій до інших регіонів України було переміщено 1 мільйон 29 тисяч 571 особу, у тому числі з Донецької і Луганської областей 1 мільйон 7 тисяч 112 осіб та Автономної Республіки Крим і міста Севастополь 22 тисячі 459 осіб, серед яких 170 тисяча 581 дитина та 495 тисячі 93 особи з інвалідністю та похилого віку» [22; 3].

Водночас за даними Міністерства соціальної політики України, яке здійснювало реєстрацію ВПО, що було передумовою отримання соціальної

підтримки, чисельність вимушених мігрантів була більша і становила на липень 2016 року близько 1,7 мільйона осіб з Донбасу і Криму.

Міжвідомчий координаційний штаб надавав таку інформацію про розміщення ВПО. Найбільше з них розміщено у «Луганській (275 тисяч осіб), Харківській (191 тисяча осіб), Донецькій (120 тисяч осіб), Дніпропетровській (81 тисяча осіб), Запорізькій (69 тисяч осіб), Київській (51 тисяча осіб) областях та у м. Києві (39 тисяч осіб). Найменша кількість розселених у Тернопільській (2,5 тисячі осіб), Чернівецькій (3 тисячі осіб), Рівненській (3 тисячі осіб), Закарпатській (4 тисячі осіб), Івано-Франківській (4 тисячі осіб) та Волинській (5 тисяч осіб) областях» [26].

Таким чином, «більшість ВПО перебували у найближчих до місць попереднього проживання регіонах, що свідчило про намір повернутися до покинутих домівок. Водночас, за даними соціологів, близько третини ВПО орієнтувалися на постійне проживання в інших регіонах України» [11].

Діяльність ПрМОМ у відповідь на кризу, що розпочалася 2014 року, зосередилася на гуманітарній допомозі та підтримці регіонів і громад по всій країні, що прийняли вимушених переселенців і людей, які повернулися додому після припинення бойових дій. При цьому, не була зменшена і підтримка груп населення у прилеглих до лінії розмежування регіонах – по обидві сторони. В цей же час ПрМОМ працював і над довгостроковими рішеннями для ВПО і громад, що зазнали наслідків конфлікту, в контексті інтеграції та відновлення.

Найважливішою проблемою, на той час, була відсутність фінансової стабільності у постраждалих осіб та суттєва обмеженість бюджету в громадах. У відповідь на це, ПрМОМ розпочав низку проєктів, основною метою яких була підтримка фінансового забезпечення ВПО на належному рівні, пошук і надання можливостей працевлаштування, проведення бізнес-тренінгів для малого і середнього бізнесу у місцях концентрації ВПО, матеріальне забезпечення громад критичної інфраструктурою, допомога з відбудовою пошкодженого майна та створення необхідних приміщень для відновлення повноцінного функціонування громад.

У 2015 році за фінансової підтримки Уряду Японії ПрМОМ реалізувала проєкт «Підтримка стабілізації громад на Донбасі» у 8 громадах Донецької та Луганської області, а саме – у містах Святогірськ, Краматорськ, Дружківка, Костянтинівка, Артемівськ, Северодонецьк, Лисичанськ та селищі. Борівське. Бенефіціарами проєкту були вимушені переселенці, місцеві жителі та органи влади різного рівня» [27]. Основними цілями проєкту стало надання допомоги переселенцям та особам, які постраждали від конфлікту на Донбасі, у стабілізації життєдіяльності, відновленні соціальної інфраструктури та проведенні заходів соціального згуртування. Загалом у проєкті було «передбачено ремонт на 21-му об'єкті соціальної інфраструктури, які є соціальними центрами для більше ніж 20 тисяч осіб у 8 громадах, серед яких майже 9 тисяч становлять вимушені переселенці та інші вразливі групи» [27].

Іншим напрямом діяльності цього ж проєкту було надання мікро-грантів переселенцям та особам, що постраждали від конфлікту на Донбасі, для започаткування або розвитку власного бізнесу. В «тренінгах із розвитку бізнесу брали участь більше 600 осіб, із яких було відібрано близько 400 бенефіціарів для участі у грантовій програмі – отримання обладнання вартістю до 900 доларів США для кожного. Серед учасників грантової програми 34% становили вимушені переселенці, а також по 33% відповідно особи, які повернулися після відновлення контролю над територіями Урядом України, та місцеві жителі» [27].

Також, за підтримки донорів, ПрМОМ у тому ж «2015 році реалізували проєкт грошової допомоги, аби підтримати найуразливіших вимушених переселенців в Україні. Було виділено 1,4 мільйона євро для 16,000 ВПО у 9 областях країни (Вінницькій, Полтавській, Сумській, Одеській, Миколаївській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській та Житомирській)» [37].

У 2016 році ПрМОМ «підписало угоду з Євросоюзом про імплементацію проєкту вартістю 27,2 мільйона євро, що передбачало впровадження інтегрованої інформаційної системи управління міграційними процесами» [1].

Загалом, у період 2014-2018 років, ПрМОМ за різними «напрямами діяльності надала:

- понад 80 000 осіб допомогу з покращенням доступу до послуг водопостачання, санітарії та гігієни;
- 8 418 ВПО та місцевими членам громади допомогу у колективних центрах та соціальних установах, включаючи надання непродовольчих товарів та невеликі ремонти;
- 46 000 ВПО та громадянам, які постраждали від конфлікту допомогу в непродовольчих товарами (засоби для зими, взуття, ковдри, постільна білизна і т.д.);
- майже 12 000 ВПО та місцевим членам громад підтримку через тренінги у мікро-бізнесі та самозайнятості;
- 6 223 бенефіціарам гранти для розвитку мікро-бізнесу чи самозайнятості;
- 2 659 ВПО та місцевим членам громади організувала навчання з розвитку громад;
- 110 громад взяли участь у програмі розвитку громад;
- 106 об'єктів інфраструктури були відновлені[49].

На початок 2020 року, за даними Управління координації гуманітарних питань ООН, загальна кількість людей, яким потрібна була допомога, сягала «орієнтовано 3,4 мільйони, серед яких найуразливішими категоріями населення вважалися 5 груп:

- літні люди – близько 1,1 мільйона осіб;
- діти – більше 500 тисяч осіб;
- люди з інвалідністю – більше 400 тисяч осіб;
- ВПО – більше 350 тисяч;
- неповні родини, очолювані жінками – більше 50 тисяч.

При цьому, ПрМОМ в період 2014-2020 років допоміг понад 495 тисячам уразливих ВПО та людей, що зазнали наслідків конфлікту, де жінки склали 226 тисяч осіб, чоловіки – 147 тисяч осіб, діти – 122 тисячі осіб. Серед цих же людей, в рамках проектів ПрМОМ, 472 тисячі осіб отримали фінансову і матеріальну

гуманітарну допомогу, 18 тисяч осіб отримали допомогу із самозайнятстю, а 5 тисяч осіб – сприяння в рамках проектів з розвитку громад. У вересні 2021 року кількість уразливих ВПО та людей, що зазнали наслідків конфлікту, сягнула 650 тисяч» [12].

Цікавим фактом є кількість коштів, яка була необхідна для реалізації проектів допомоги ВПО та людям, що зазнали наслідків конфлікту. Так, для прикладу, лише на 2018 рік, ПрМОМ бюджетував за різними напрямками (див. таб. 2.1) [49]:

Таблиця 2.1

Кошти виділенні ПрМОМ за різними напрямками у 2018 році

Проект	Локація	Кількість бенефіціарів	Необхідні кошти, долари США
Притулок та непродовольчі товари	Підконтрольні і не підконтрольні території	49,190	3,937,600
Продовольча безпека та засоби до існування	Підконтрольні і не підконтрольні території	13,680	3,858,003
Вода, санітарія та гігієна	Підконтрольні і не підконтрольні території	37,000	4,815,000
Багатоцільова грошова допомога	Підконтрольні території	4,000	1,088,000
Психосоціальна підтримка та соціальна згуртованість	Підконтрольні території	30,000	1,500,000
Підвищення обізнаності, реабілітація та реінтеграція жертв торгівлі людьми	Підконтрольні території	10,300	1,000,000
Відновлення критичної інфраструктури	Підконтрольні території	65,000	6,400,000
Покращення обслуговування на пунктах пропуску вздовж лінії зіткнення	Підконтрольні території	500	1,500,000
Залучення демобілізованих учасників східного конфлікту до ініціатив соціально-економічної реінтеграції	Підконтрольні території	11,000	3,600,000

Покращення доступу до основних медичних послуг для ВПО та постраждалого від конфлікту населення	Підконтрольні і не підконтрольні території	50,000	3,000,000
Посилення економічного відновлення та інвестицій у місцевий бізнес	Підконтрольні території	70,000	5,600,000
Національна система моніторингу України	Підконтрольні території	-	1,500,000
Всього		340,670	37,798,603

З плином часу, впродовж семи років збройного конфлікту ситуація з переміщенням стала довготерміною, а вірогідність того, що ВПО, які проживають на підконтрольних уряду територіях, зможуть назавжди повернутися до своїх будинків у короткостроковій або навіть середньостроковій перспективі - низькою. У світлі цього уряд України та його міжнародні партнери й донори, а також гуманітарні організації та організації розвитку активізували свої зусилля щодо пошуку довготривалих рішень для переміщених осіб у країні. Існувало і загальне розуміння, що однією з найважливіших і найбільш поширених проблем, із якими стикалися ВПО, була відсутність доступного житла.

Для ефективної реакції на проблему житла, у березні 2020 року ПрМОМ розпочало 60-місячний проєкт «Покращення житлових умов внутрішньо переміщених осіб на сході України», метою якого було будівництво житлових будинків у двох обраних містах на сході України: Краматорську та Северодонецьку. Створення та координація органів управління цим проєктом здійснювалося у співпраці з місцевими та центральними органами державної влади в Україні. Цей проєкт мав повністю фінансуватися урядом Німеччини в рамках гранту, наданого Німецьким державним банком розвитку (KfW).

Важливим періодом діяльності ПрМОМ стала епідемія COVID-19, адже спалах хвороби і запроваджені карантинні заходи принесли нові проблеми мешканцям сходу України, що постраждали від конфлікту. Коронавірус став додатковим випробуванням: ізоляція посилилася, кількість робочих місць скоротилася, а ціни зросли. 87% респондентів, опитаних ПрМОМ у 5-

кілометровій зоні вздовж лінії розмежування на контрольованих Урядом України територіях Донецької й Луганської областей, відзначили зростання цін на продовольство вже в перші тижні карантину. Із 23 березня 2020 року був заборонений пропуск осіб і транспортних засобів через лінію розмежування, крім виняткових випадків. Поновлення пропуску може підвищити ризики розповсюдження хвороби, адже в 2019 році середньомісячна кількість перетинів становила 1,2 мільйона.

За фінансування від Уряду Японії ПрМОМ розпочала проєкт, який вирішив частину проблем, пов'язаних із безпекою населення в умовах COVID-19. ПрМОМ закупила й передала Державній прикордонній службі України 5 000 масок, 3 400 респіраторів, 1 200 захисних рукавичок 100 окулярів, 40 комплектів медичного спецодягу, а також засоби для дезінфекції та гідравлічні розпилювачі, які використовувались на п'яти контрольних пунктах в'їзду-виїзду на лінії розмежування.

Також, ПрМОМ передало додаткові засоби індивідуального захисту до Держприкордонслужби та Служби медичної статистики. Зокрема, за фінансування Європейського союзу було придбано 10 000 хірургічних масок, 2 550 респіраторів класу захисту FFP2, 6 000 пар рукавичок, понад 100 літрів рідини для дезінфекції рук, 150 літрів дезінфікуючого засобу для приміщень та поверхонь, 45 безконтактних термометрів та 386 захисних екранів. Надане обладнання буде використовуватися на пунктах пропуску через кордон по всій країні та в Центрах для Проживання Мігрантів у Чернігівській, Миколаївській та Волинській областях.

У липні 2020 року ПрМОМ доставила пункти миття рук, гігієнічні набори та плакати з інформацією про миття рук в поселення по обидва боки лінії зіткнення на підконтрольному урядові боці Донецької області. Всього ПрМОМ допомогла обладнати 154 пересувних пункти миття рук у медичних закладах, центрах соціального обслуговування та інших ключових громадських закладах в містах Бахмут, Мирноград, Добропілля, Олександрівка, Слов'янськ, Сіверськ,

Черкаське та інших поселеннях, відповідно до узгодження з обласною адміністрацією.

На невідконтрольному урядові боці Донецької області ПрМОМ допомогла відновити декілька ключових об'єктів водопостачання, які були пошкоджені внаслідок конфлікту чи виснажені внаслідок старіння та постійного недофінансування. У селі Михайлівка ПрМОМ провела заміну трубопроводів подачі води. У селі Дерсове, ізольованому поселенні поблизу лінії зіткнення з приблизно 200 мешканцями, ПрМОМ провела заміну старого насоса для свердловини, який забезпечив безперервне водопостачання до будинків мешканців, а також до школи та амбулаторії села.

Також, ПрМОМ провела фінансову підтримку для 170 малих підприємств на території Донецької та Луганської областей на загальну суму 170 тисяч доларів США.

Загалом, за 2020 рік в рамках реагування на пандемію COVID-19 ПрМОМ надало допомогу 6,800 особам.

У 2021 році, завдяки ПрМОМ спільно з Урядом Японії, була реалізована програма підтримки для п'яти пунктів пропуску через лінію зіткнення в Донецькій та Луганській областях. Було надано 5 дефібриляторів, 25 наборів для реанімації, 25 безконтактних термометрів та 5 цифрових тонометрів загальною вартістю 51 000 доларів США. За цією ж програмою, медичні заклади, зокрема Центральна районна лікарня в Мар'їнці, Територіальна медична асоціація Станино-Луганського району, Центральна районна лікарня у Волновасі, Багатопрофільна лікарня інтенсивної терапії у Бахмуті, та Міська лікарня №1 у Маріуполі, отримали необхідне сучасне медичне обладнання, включаючи 3 монітори, 2 портативних концентратори кисню, 2 електрокардіографи, біохімічний аналізатор, апарат для стерилізації, бінокулярний мікроскоп, інфузійний насос, Гольтерів монітор, апарат для неінвазивної та інвазивної легеневої вентиляції, 150 інфрачервоних термометрів та 10 портативних пульсоксиметрів. Також, були надані засоби індивідуального захисту для того, щоб захистити медичний персонал та пацієнтів від інфекції – 2 280 обличчєвих

щитків, 2 950 респіраторів FFP2, 93 000 пар хірургічних рукавичок, 41 200 пар обстежувальних рукавичок, 24 200 хірургічних масок, 14 400 хірургічних халатів, 270 захисних окулярів та 1 700 пакетів для біозагроз. Загальна вартість допомоги для медичних установ становила 152,000 доларів США.

Але з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну ситуація різко змінюється і вектор допомоги потрібно було «кардинально міняти і максимально розширювати сфери допомоги, адже:

- більше 13 мільйонів людей вимушено стали ВПО або залишили країну;
- на початок 2023 року більше 40% сімей повністю вичерпали свої заощадження;
- економіка України у пригніченому становищі і не здатна покривати в повній мірі збитки від руйнувань, які є наслідком російської агресії;
- масове переміщення і зменшення кількості громадських структур призводять до зростання загрози торгівлі людьми, гендерно зумовленого насильства, експлуатації та наруги над найуразливішими категоріями населення;
- приблизно 15 мільйонів людей страждають від погіршення психічного здоров'я» [18].

Усе перелічене є лише поверхневими наслідками розпочатої проти України війни, всередині яких існують більш комплексні проблеми, вирішення яких потребувало спільної праці державного апарату, країн-партнерів, вітчизняного бізнесу та благодійних організацій, в тому числі ПрМОМ.

Станом на січень 2023, згідно досліджень ПрМОМ, інфографіка регіонального переміщення була наступною (див. таб. 2.2) [18]:

Таблиця 2.2

Регіональне переміщення громадян України в 2023 році

Біженці	8 мільйонів осіб
ВПО в Україні	5,4 мільйони осіб
Особи, які повернулися в домівку впродовж принаймні 2 тижнів перебування у переміщенні	5,5 мільйонів осіб
Громадяни третіх країн, що перетинали кордон України	605 тисяч осіб
Загальна кількість осіб, на яких вплинуло переміщення	19,3 мільйони осіб

Нужденні в Україні	17,6 осіб	мільйонів

Очікувано, «найгірша ситуація з ВПО була на сході країни (1,9 мільйона), далі північ та Київ (1,1 мільйона), центр (900 тисяч), захід (863 тисячі) та останнім йде південь (496 тисяч)» [18].

Загалом, на початку 2023 року Управління ООН з координації гуманітарних справ виявило, що 40% усього населення країни потребують гуманітарної допомоги, причому 56% з них - це жінки та дівчатка, 23% - діти, а 15% мають інвалідність.

Війна суттєво вплинула на доступ людей до критичних послуг, у тому числі до води, електроенергії, опалення, охорони здоров'я, освіти та соціального захисту, кардинально змінивши життя людей, які мешкають у недоступних та важкодоступних місцевостях. Війна також позначилася на найуразливіших групах населення, зокрема на мешканцях регіонів, безпосередньо потерпілих від війни, вимушених переселенцях, людях похилого віку, жінках, дітях і людях, які живуть у злиднях. Удари по системах електропостачання погіршили умови життя на значній частині території країни, особливо в холодні зимові місяці. Такі непередбачувані обставини, включно з ракетними атаками на багато регіонів України та обмеженим доступом до базових послуг, призвели до складної динаміки мобільності та наражають людей на підвищені ризики у сфері безпеки та захисту, негативно впливають на психічне здоров'я та психосоціальний добробут. Масові жертви серед мирного населення, масштабні переміщення, руйнування критичної інфраструктури та порушення постачання основних послуг в майбутньому можуть призвести до ще більшого зростання соціальної напруженості, локальних конфліктів та нестабільності.

На порозі другого року повномасштабної війни 63% громадян України заявили, що найближчим часом планували залишатися в країні перебування. Багато сусідніх країн зіткнулися зі значним зростанням кількості населення у міській місцевості, зокрема жінок і дітей, що збільшувало тиск на основні послуги.

Минулого року ПрМОМ довелося збільшити масштаб заходів реагування відповідно до неймовірного зростання гуманітарних потреб в Україні та в усьому регіоні. Фінансування, залучене до реагування ПрМОМ, було «збільшено більш ніж ушестеро, а кількість працівників, відповідно, зросла майже втричі. Наразі в рамках цього комплексу заходів реагування працюють понад 1 800 співробітників та афілійованих осіб, 86% з яких є громадянами тих країн, у яких вони здійснюють свою діяльність» [63]. Таке швидке масштабування стало можливим завдяки присутності та гнучкості підходу ПрМОМ до розробки програм в усіх країнах реагування перед початком повномасштабної війни, а також завдяки своєчасним і значним внескам з боку міжнародної спільноти. ПрМОМ вдалося «домогтися задоволення 90% своїх потреб у фінансуванні на 2022 рік - організація отримала 466 із 514 мільйонів доларів США, запитуваних на початку кризи» [62].

У січні 2023 року розрахунок бюджету для виконання усіх поставлених ПрМОМ цілей сягав уже «майже 1 мільярда доларів США. З них 810 мільйонів були необхідні для України (413 мільйонів – на план гуманітарного реагування, 419 мільйонів – на відновлення та перехід до довгострокових рішень покращення життя ВПО та громад, 167 мільйонів – для регіонального плану реагування на проблему ВПО), а 189 мільйонів – для сусідніх країн, де ПрМОМ підтримував українських біженців. Найбільше фінансування потребувала Польща – приблизно 61 мільйон доларів США та Молдова – приблизно 50 мільйонів, далі йшли Чеська Республіка (14 мільйонів), Румунія (13,6 мільйона), Словаччина (9 мільйонів) та Угорщина (більше 8 мільйонів). На інші країни припадало загалом орієнтовано 32,5 мільйона доларів США» [63].

Отже, опираючись на опрацьовані джерела, можемо стверджувати, що ПрМОМ реалізовував різні проєкти спрямовані на підтримку ВПО за-для покращення становища останніх та мінімізації наслідків конфлікту. Одним з таких проєктів була програма «допомоги особам, які зазнали наслідків конфлікту».

Відповідно до цієї програми, робота ПрМОМ дозволила сприяти покращенню становища найбільш уразливих і постраждалих груп населення, а також відновити гідні умови життя шляхом надання набору непродовольчих товарів, санітарно-гігієнічних засобів, допомоги при покращенні умов проживання та грошової допомоги. Одночасно ПрМОМ докладала зусиль для вирішення проблем населення, яке зазнало наслідків конфлікту, зокрема через створення можливостей для самозайнятості та впровадження проектів, що сприяють працевлаштуванню, зміцненню громадської інфраструктури, соціальної згуртованості та світу. Крім додаткової допомоги, стратегія кризового реагування ПрМОМ включає надання переселенцям достовірної інформації та допомогу Уряду України в управлінні даними про ВПО, зборі та аналізі соціально-економічних даних щодо інтеграції вимушених переселенців та їхніх потреб.

Програмою реагування на окупацію Криму та Донбасу було «управління міграцією та кордонами». В ході її реалізації ПрМОМ допомагала Уряду України розробити комплексну систему управління міграційними процесами та кордонами шляхом зміцнення інституційних, організаційних, операційних та кадрових можливостей. ПрМОМ співпрацювала з органами української влади, які займаються питаннями міграції та управління кордонами а також із громадянським суспільством з метою впровадження найкращого досвіду у сфері управління міграційними процесами. ПрМОМ також сприяла зміцненню потенціалу державних органів, відповідальних за реалізацію політики України з питань міграції та управління кордонами, – зокрема, але не тільки, Державної міграційної служби та Державної прикордонної служби, а також міжвідомчого співробітництва між ними.

2.3 Сприяння Міжнародної організації з міграції в Україні реалізації соціально-економічних проектів на рівні територіальних громад.

У сучасному світі міжнародні організації відіграють важливу роль у розвитку соціально-економічних проектів на території різних країн. Разом з тим, в контексті України, де військові конфлікти та соціальні виклики стали неабиякою проблемою, діяльність Міжнародної організації з міграції набуває особливого значення.

Ми спробуємо дослідити та проаналізувати вплив Міжнародної організації з міграції на реалізацію соціально-економічних проектів на рівні територіальних громад в Україні. Зокрема, розглянемо роль та внесок організації у відновленні та підтримку діяльності мікро- та малих підприємств, а також її участь у сприянні економічному зростанню та розвитку.

Аналіз різноманітних програм, ініціатив та стратегій МОМ, спрямованих на підтримку територіальних громад, відіграє важливу роль у розумінні та оцінці впливу організації на економічну та соціальну динаміку України. Проаналізувавши та систематизувавши цей вплив, ми зможемо визначити перспективи та ефективність заходів Міжнародної організації з міграції на рівні місцевих громад в Україні.

У контексті економічного відновлення України внаслідок воєнних подій, значна увага приділяється проектам, спрямованим на розвиток малого та середнього підприємництва (далі - МСП). Зокрема, реалізація проекту «Розвиток МСП» сприяє відновленню економіки країни через активну підтримку мікро- та малих підприємств, що постраждали внаслідок переміщення або інших наслідків воєнних дій» [28]. Орієнтуючись на цільові групи, проект сприяє економічній стійкості, збільшенню числа робочих місць та розвитку мікро- та малого бізнесу на всій території України.

В рамках вищезазначеного проекту Міжнародна організація з міграції надає підтримку мікро- та малим підприємствам через надання фінансових грантів, консультаційних послуг, технічну підтримку та проведення навчальних

заходів. Головною метою є відновлення, адаптація та зростання підприємницької діяльності, а також пом'якшення наслідків війни через збереження і створення нових робочих місць.

Проект також визнає значущий внесок української діаспори в підтримку відновлення та розвитку бізнесу в країні. У співпраці з українським урядом та в рамках проекту з розвитку МСП, ПрМОМ активно підтримує діаспори у створенні нових торговельних та експортних можливостей для українських мікро- та малих підприємств. Це сприяє загальному економічному зростанню країни та підвищенню благополуччя громадян.

Протягом періоду з листопада 2021 року по серпень 2023 року ПрМОМ «успішно підтримала понад 525 мікро- та малих підприємств, сприяючи створенню 1 730 нових робочих місць» [28]. Отримані результати свідчать про ефективність та актуальність проекту в контексті підтримки підприємництва та відновлення економічного розвитку України. На рисунку 2.2[28] зображена зона покриття роботи проекту в розрізі областей України, а також кількість охоплених бенефіціарів.

Рис. 2.2 Зона покриття роботи проекту з мікрокредитування в розрізі областей України.

У контексті реалізації програми розвитку малого та середнього підприємництва, спрямованої на відновлення та створення нових робочих місць для підприємств, що постраждали від війни, важливо відзначити основні характеристики даної програми, які визначають її суттєві особливості:

1. Комплексність: програма розвитку МСП орієнтована на реалізацію різноманітних ініціатив та заходів, спрямованих на інтегроване відновлення та підтримку бізнес-структур, що зазнали втрат у зв'язку з воєнним конфліктом.

2. Орієнтованість на попит: програма адаптується до актуальних ринкових умов та попитових тенденцій, сприяючи підприємствам у відновленні та адаптації до змінних економічних реалій.

3. Гнучкість та оперативність: враховуючи динаміку сучасного бізнес-середовища, програма є гнучкою та оперативною, здатною ефективно реагувати на виклики та потреби підприємницького сектору.

4. Ґрунтується на фактичних даних: впровадження програми базується на системному аналізі фактичних даних щодо економічного стану підприємств та їхніх потреб, що надає раціональний та обґрунтований підхід до розвитку МСП.

Багатоетапний процес оцінки та відбору кандидатів становить ключовий етап в реалізації проєкту з розвитку малого та середнього підприємництва. Цей аспект визначається складністю завдань, пов'язаних із відбором підприємств для участі в програмі та ефективним розподілом ресурсів для досягнення стратегічних цілей проєкту. Як видно з рисунку 2.3[28], сам процес складається з шести окремих етапів, які забезпечують ефективне досягнення цілей, підзвітність та відповідають критеріям прозорості та інклюзивності в рамках яких працює міжнародна комюніті.

Перелік етапів частково нагадує тендерний процес який включає в себе зокрема оголошення конкурсу та відповідні критерії відбору, збір та аналіз поданих заяв від підприємців власників бізнесу. Далі відбувається формування шорт-листу, або, іншими словами короткого переліку кандидатів, що в

подальшому прийматимуть участь в попередньому відборі, де їм буде надана

Рис. 2.3 Багатоетапний процес оцінки та відбору кандидатів для реалізації проєкту з розвитку малого та середнього підприємництва.

можливість презентувати себе та свій кейс комісії. За для забезпечення перевірки достовірності даних, представники ПрМОМ можуть проводити візити та залучати ресурси третіх незалежних сторін. Результатом позитивної оцінки заявки буде підписання контракту. Важливо на цьому етапі обговорити та зафіксувати усі умови і очікування сторін від співпраці, адже за впровадженням буде здійснений відповідний моніторинг співробітниками МОМ та зроблені висновки.

У рамках досягнень проєкту з розвитку малого та середнього підприємництва було проведено комплексний аналіз ключових показників, що свідчать про ефективність та важливість програми. Зазначені нижче результати є конкретними даними, які відображають вплив проєкту на різні аспекти підприємницької діяльності та соціально-економічного становища учасників. Дане питання розкрито у наступних пунктах аналізу:

1. Працевлаштування:

Дослідження результатів проєкту з розвитку малого та середнього підприємництва «підтверджує, що 76% робочих місць, створених в рамках програми, використовуються на повну зайнятість. Додатково, 67% підприємств,

які отримали фінансовий грант, повідомили, що це дозволило їм зберегти працівників, що інакше довелося б звільнити. Також, 37% власників підприємств вказали, що завдяки гранту вдалося підвищити середню заробітну плату своїм працівникам» [28].

2. Дохід і продуктивність праці:

Результати свідчать про «позитивний вплив проєкту на ефективність роботи підприємств: 93% підприємств підвищили свою продуктивність. Зокрема, 72% власників бізнесу повідомили про збільшення доходів, а 97% вважають свою спроможність працювати в довгостроковій перспективі» [28].

3. Розвиток продукції та місцевого ринку:

Програма також позитивно вплинула на розвиток підприємницької діяльності: 48% підприємств заявили про розширення спектру послуг, що свідчить про активність в розширенні ринкових можливостей.

4. Соціально-економічний вплив:

На соціально-економічному рівні 66% власників бізнесу повідомили про позитивні зрушення в становищі своїх родин, вказуючи на важливість програми в підтримці сімей.

5. Задоволеність програмою:

Аналіз участі у програмі показав, що 100% власників бізнесу вважають, що фінансові гранти були повністю використані та є найбільш доцільною формою допомоги. Окрім того, 55% підприємців оцінили процес отримання гранту як легкий, що свідчить про позитивний досвід участі.

6. Основні найкращі практики та сильні сторони:

Важливим фактором успіху була «достатність гранту для перезапуску бізнесу, зазначена 67% учасників. Також 62% відзначили корисність команди проєкту протягом усього процесу, а 48% оцінили допомогу в розробці бізнес-планів» [28].

7. Інклюзивність та доступність програми:

Оцінка процесу подачі онлайн-заявок, належна перевірка бізнесу та гнучкість у наданні грантів вказують на інклюзивний підхід та високий рівень

доступності програми для різних учасників. Онлайн-середовище для бізнес-пітчингу та постійний моніторинг є ключовими елементами успішної реалізації проєкту на теренах України.

Отже, висновки аналізу свідчать про значущий соціально-економічний вплив програми, що дозволила досягти важливих показників ефективності та підтримки малого та середнього бізнесу в умовах конфлікту.

Ескалація війни призводить до ускладнення умов проживання, і для багатьох стає важче залишатися віддалено. «Близько 13,4 мільйона людей були переміщені в Україні та за кордоном, лише близько 5,5 мільйона повернулося назад, і велика кількість серед них втратила роботу або бізнес, що був джерелом доходу сім'ї» [28].

Міжнародна організація з міграції має намір продовжувати надання допомоги народу України, особливо найуразливішим, забезпечуючи притулок, їжу, воду, ліки та медичне обладнання, теплі речі, відновлення житла, паливо та інші необхідні блага. Організація продовжує інвестування відновлення інфраструктури, ремонт шкіл, офісів та заводів, а також створення робочих місць. ПрМОМ продовжує акцентувати увагу на людях у своїх діях, враховуючи, що люди хочуть та повинні бути активними учасниками свого власного процесу відновлення.

Проте рік війни серйозно ускладнив доступ до критичних послуг по всій Україні та відчутно вплинув на життя переміщених осіб. Потреби величезні і продовжують зростати. Війна «розірвала сім'ї та спільноти, і тепер не має коштів навіть на звичайне життя; майже половина (43%) сімей повністю вичерпала свої заощадження.

Війна призвела до паралізації економіки України, і тому ПрМОМ прикладає всі можливі зусилля для інвестування в місцеві бізнеси, зокрема мікро- та малі підприємства. За підтримки наших донорів надаються гранти від 4 500 до 20 000 євро для 700 таких фірм; вже створено або збережено понад 2 300 робочих місць» [28].

Як бачимо, лише з листопада 2021 року по серпень 2023 року ПрМОМ успішно підтримала понад 525 малих підприємств, сприяючи працевлаштуванню близько 2 000 громадян з числа переселенців.

У рамках даного проекту було проведено комплексний аналіз ключових показників, що засвідчили ефективність та важливість такої програми. Отримані висновки свідчать про значний соціально-економічний вплив даної програми на стабілізацію ситуації в громадах за рахунок підтримки малого та середнього бізнесу в умовах війни.

Ескалація бойових дій призвела до серйозних ускладнень в прифронтовій зоні. «Близько 13,4 мільйона людей були переміщені в інші регіони України та за кордон, з часом повернулося назад близько 5,5 мільйона, і велика кількість серед них втратила роботу або бізнес, що був джерелом доходу сім'ї» [28].

Тому кроки, які ПрМОМ вживає, включаючи гуманітарну допомогу для найуразливіших, інвестиції в ініціативи приватного сектору та надання психосоціальної та захисної допомоги виснаженому війною населенню, забезпечують комфорт сьогодні, одночасно інвестуючи в майбутнє. Найважливіше, ці заходи надають невід'ємний елемент: надію.

Висновки до другого розділу.

Аналізуючи наведені вище факти, можемо стверджувати, що представництво МОМ в Україні брало і продовжує брати активну участь в реалізації гуманітарної місії. Допомога внутрішньо переміщеним особам та особам які постраждали внаслідок конфлікту, реалізація соціальних проектів в громадах, налагодження транскордонного співробітництва, протидія торгівлі людьми, допомога Уряду у запобіганні нерегульованій міграції та в управлінні міграційними процесами – лише незначна частка програм, які курирує ПрМОМ.

ПрМОМ за час існування в Україні взяло участь в розробці більше 50-ти українських законодавчих актів, зокрема Концепції державної міграційної політики, Закону «Про прикордонний контроль» та Закону «Про протидію торгівлі людьми».

Гаряча лінія ПрМОМ для вимушених переселенців надавала юридичні консультації та інформацію про доступні на той час соціальні послуги та допомогу населенню, які постраждали внаслідок конфлікту. Національна гаряча лінія з протидії торгівлі людьми та консультивання мігрантів забезпечувала надання ВПО та іншим уразливим особам важливу інформацію з питань безпечної міграції, що забезпечувала обізнаність щодо шахрайських категорійних схем.

З початку повномасштабної війни в Україні ПрМОМ переорієнтувало свої програми та проекти та з лютого 2022 року по жовтень 2023 року охопила більше 3 мільйонів людей гуманітарною підтримкою, яка включає надання непродовольчих товарів та предметів гігієни, заходи у сфері водопостачання, санітарії та гігієни, багатоцільову грошову допомогу, медичну допомогу та заходи у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, сприяння колективним центрам, тощо.

Отже, опираючись на опрацьовані джерела, можемо стверджувати, що ПрМОМ реалізовував різні проекти спрямовані на підтримку ВПО за-для покращення становища останніх та мінімізації наслідків конфлікту. Одним з таких проектів була програма «допомоги особам, які зазнали наслідків конфлікту».

Відповідно до цієї програми, робота ПрМОМ дозволила сприяти покращенню становища найбільш уразливих і постраждалих груп населення, а також відновити гідні умови життя шляхом надання набору непродовольчих товарів, санітарно-гігієнічних засобів, допомоги при покращенні умов проживання та грошової допомоги. Одночасно ПрМОМ докладала зусиль для вирішення проблем населення, яке зазнало наслідків конфлікту, зокрема через створення можливостей для самозайнятості та впровадження проектів, що сприяють працевлаштуванню, зміцненню громадської інфраструктури, соціальної згуртованості та світу. Крім додаткової допомоги, стратегія кризового реагування ПрМОМ включає надання переселенцям достовірної інформації та допомогу Уряду України в управлінні даними про ВПО, зборі та аналізі

соціально-економічних даних щодо інтеграції вимушених переселенців та їхніх потреб.

Важливим напрямом діяльності ПрМОМ, який реалізується серед вимушених переселенців є проекти з підтримки мікропідприємництва, підтримки ВПО в сільськогосподарській та побутовій сферах як фінансово так і матеріально.

Програмою реагування на окупацію Криму та Донбасу було «управління міграцією та кордонами». В ході її реалізації ПрМОМ допомагала Уряду України розробити комплексну систему управління міграційними процесами та кордонами шляхом зміцнення інституційних, організаційних, операційних та кадрових можливостей. ПрМОМ співпрацювала з органами української влади, які займаються питаннями міграції та управління кордонами а також із громадянським суспільством з метою впровадження найкращого досвіду у сфері управління міграційними процесами. ПрМОМ також сприяла зміцненню потенціалу державних органів, відповідальних за реалізацію політики України з питань міграції та управління кордонами, – зокрема, але не тільки, Державної міграційної служби та Державної прикордонної служби, а також міжвідомчого співробітництва між ними.

Як бачимо з наведених вище даних, лише з листопада 2021 року по серпень 2023 року ПрМОМ успішно підтримала понад 525 малих підприємств, сприяючи працевлаштуванню близько 2 000 громадян з числа переселенців.

У рамках даного проекту було проведено комплексний аналіз ключових показників, що засвідчили ефективність та важливість такої програми. Отримані висновки свідчать про значний соціально-економічний вплив даної програми на стабілізацію ситуації в громадах за рахунок підтримки малого та середнього бізнесу в умовах війни.

Ескалація бойових дій призвела до серйозних ускладнень в прифронтовій зоні. Близько 13,4 мільйона людей були переміщені в інші регіони України та за кордон, з часом повернулося назад близько 5,5 мільйона, і велика кількість серед них втратила роботу або бізнес, що був джерелом доходу сім'ї.

Тому кроки, які ПрМОМ вживає, включаючи гуманітарну допомогу для найуразливіших, інвестиції в ініціативи приватного сектору та надання психосоціальної та захисної допомоги виснаженому війною населенню, забезпечують комфорт сьогодні, одночасно інвестуючи в майбутнє. Найважливіше, ці заходи надають невід'ємний елемент: надію.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Процес становлення та розвитку системи МНУО в другій половині ХХ - на початку ХІХ століття визначається структурними трансформаціями та взаємодією різноманітних глобальних інститутів. Зростання числа та впливу міжнародних неурядових організацій є важливим компонентом таких змін.

У контексті визначення ролі МНУО важливо врахувати те, що національні держави, хоч і є ключовими учасниками, проте не є єдиними акторами на міжнародній арені. МНУО виступають ключовою силою в забезпеченні миру та розвитку, що підкреслюється їхньою активною участю в глобальному управлінні. Аналіз актуальних наукових досліджень підкреслює зростаючий інтерес до функцій та впливу МНУО в сучасній системі міжнародних відносин.

Необхідно також враховувати розширення сфери діяльності та функціонування МНУО в інтеграційних та державотворчих процесах. Сутність та специфіка діяльності МНУО стають важливою передумовою для розвитку соціальної науки, і вивчення соціальних змін в контексті глобальних викликів сучасності. Отже, зростання ролі та значення МНУО, їхнього впливу на світове суспільство є підґрунтям для раціонального реформування національного законодавства щодо соціального захисту та соціальної допомоги населенню.

Варто зазначити, що внутрішній неприбутковий сектор пройшов бурхливий розвиток у багатьох країнах світу. Деякі дослідники вбачають у цьому явищі глобальну асоціативну революцію в 1990-х роках, підкреслюючи зростання впливу неприбуткових організацій в наданні соціальних послуг та участі в політичних змінах. Глобалізація, що почалася в 1980-х, розглядається як значущий контекстний фактор, який впливає на економічну та соціальну інтеграцію й формує сучасне суспільство.

Водночас, незважаючи на потужне зростання ролі неприбуткового сектору в процесі глобалізації, його вплив не можна порівняти з впливом урядів чи транснаціональних корпорацій. Розглядаючи приклади різноманітних

неприбуткових організацій у світі, важливо зрозуміти, що розвиток даного сектору пов'язаний із політичними, соціальними та економічними чинниками кожної країни. Незважаючи на згадані фактори, неприбутковий сектор є важливою складовою ширшого політичного та соціального розвитку країни або регіону, а різноманітність його форм і структур впливає на соціально-економічні чинники розвитку суспільства.

У контексті розвитку благодійної діяльності в Україні можна зазначити значний прогрес в розширенні її обсягів та залученні нових суб'єктів після подій Євромайдану та війни на Сході у 2014 році. Важливим кроком в цьому напрямі є внесення необхідних змін до законодавчої бази, що регулює благодійну та гуманітарну діяльність в Україні. Зокрема, це стосується Законів України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», «Про гуманітарну допомогу», «Про громадські об'єднання», «Про волонтерську діяльність», тощо. Саме зазначені вище закони визначають та регламентують основні правила діяльності та обов'язки благодійних й неурядових організацій.

Зміни в життєдіяльності благодійних та неурядових організацій не обмежується лише а імплементацією норм Європейського Союзу до чинного законодавства, важливою складовою є також практичні заходи, спрямовані на реалізацію та втілення норм вищезазначених законів в життя. Зокрема, сюди можна віднести прийняті в умовах воєнного стану додаткові нормативно-правові акти. Впровадження згаданих змін створює сприятливий клімат для розвитку та функціонування благодійності в країні.

Важливим елементом законодавчих змін є чітке визначення суб'єктів благодійної діяльності, зокрема, благодійних організацій та неурядових організацій, кожна з яких має свої унікальні характеристики та функції. Також варто зацентувати увагу на тому, що поєднання в Україні традиційної паперової документації із застосуванням онлайн-систем гарантує забезпечення високого рівня прозорості щодо використання благодійних коштів.

Загалом, сучасний стан регулювання благодійної та гуманітарної діяльності в Україні є позитивним кроком у створенні сприятливого середовища

для розвитку цієї галузі та сприяє підвищенню довіри суспільства до благодійних ініціатив.

Аналізуючи наведені в роботі факти, можемо стверджувати, що представництво МОМ в Україні брало і продовжує брати активну участь в реалізації гуманітарної місії. Допомога внутрішньо переміщеним особам та особам які постраждали внаслідок конфлікту, реалізація соціальних проєктів в громадах, налагодження транскордонного співробітництва, протидія торгівлі людьми, допомога Уряду у запобіганні неврегульованій міграції та в управлінні міграційними процесами – лише незначна частка програм, які курирує ПрМОМ.

ПрМОМ за час існування в Україні взяло участь в розробці більше 50-ти українських законодавчих актів, зокрема Концепції державної міграційної політики, Закону «Про прикордонний контроль» та Закону «Про протидію торгівлі людьми».

Гаряча лінія ПрМОМ для вимушених переселенців надавала юридичні консультації та інформацію про доступні на той час соціальні послуги та допомогу населенню, які постраждали внаслідок конфлікту. Національна гаряча лінія з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів забезпечувала надання ВПО та іншим уразливим особам важливу інформацію з питань безпечної міграції, що забезпечувала обізнаність щодо шахрайських категорійних схем.

З початку повномасштабної війни в Україні ПрМОМ переорієнтувало свої програми та проєкти та з лютого 2022 року по жовтень 2023 року охопила більше 3 мільйонів людей гуманітарною підтримкою, яка включає надання непродовольчих товарів та предметів гігієни, заходи у сфері водопостачання, санітарії та гігієни, багатоцільову грошову допомогу, медичну допомогу та заходи у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, сприяння колективним центрам, тощо.

Опираючись на опрацьовані джерела, ми бачимо, що ПрМОМ реалізовував різні проєкти спрямовані на підтримку ВПО за-для покращення становища

останніх та мінімізації наслідків конфлікту. Одним з таких проєктів була програма «допомоги особам, які зазнали наслідків конфлікту».

Відповідно до цієї програми, робота ПрМОМ дозволила сприяти покращенню становища найбільш уразливих і постраждалих груп населення, а також відновити гідні умови життя шляхом надання набору непродовольчих товарів, санітарно-гігієнічних засобів, допомоги при покращенні умов проживання та грошової допомоги. Одночасно ПрМОМ докладала зусиль для вирішення проблем населення, яке зазнало наслідків конфлікту, зокрема через створення можливостей для самозайнятості та впровадження проєктів, що сприяють працевлаштуванню, зміцненню громадської інфраструктури, соціальної згуртованості та світу. Крім додаткової допомоги, стратегія кризового реагування ПрМОМ включає надання переселенцям достовірної інформації та допомогу Уряду України в управлінні даними про ВПО, зборі та аналізі соціально-економічних даних щодо інтеграції вимушених переселенців та їхніх потреб.

Важливим напрямом діяльності ПрМОМ, який реалізується серед вимушених переселенців є проєкти з підтримки мікропідприємництва, підтримки ВПО в сільськогосподарській та побутовій сферах як фінансово так і матеріально.

Програмою реагування на окупацію Криму та Донбасу було «управління міграцією та кордонами». В ході її реалізації ПрМОМ допомагала Уряду України розробити комплексну систему управління міграційними процесами та кордонами шляхом зміцнення інституційних, організаційних, операційних та кадрових можливостей. ПрМОМ співпрацювала з органами української влади, які займаються питаннями міграції та управлінням кордонами а також із громадянським суспільством з метою впровадження найкращого досвіду у сфері управління міграційними процесами. ПрМОМ також сприяла зміцненню потенціалу державних органів, відповідальних за реалізацію політики України з питань міграції та управління кордонами, – зокрема, але не тільки, Державної

міграційної служби та Державної прикордонної служби, а також міжвідомчого співробітництва між ними.

Як бачимо з наведених вище, лише з листопада 2021 року по серпень 2023 року ПрМОМ успішно підтримала понад 525 малих підприємств, сприяючи працевлаштуванню близько 2 000 громадян з числа переселенців.

У рамках даного проекту було проведено комплексний аналіз ключових показників, що засвідчили ефективність та важливість такої програми. Отримані висновки свідчать про значний соціально-економічний вплив даної програми на стабілізацію ситуації в громадах за рахунок підтримки малого та середнього бізнесу в умовах війни.

Ескалація бойових дій призвела до серйозних ускладнень в прифронтовій зоні. Близько 13,4 мільйона людей були переміщені в інші регіони України та за кордон, з часом повернулося назад близько 5,5 мільйона, і велика кількість серед них втратила роботу або бізнес, що був джерелом доходу сім'ї.

Тому кроки, які ПрМОМ вживає, включаючи гуманітарну допомогу для найуразливіших, інвестиції в ініціативи приватного сектору та надання психосоціальної та захисної допомоги виснаженому війною населенню, забезпечують комфорт сьогодні, одночасно інвестуючи в майбутнє. Найважливіше, ці заходи надають невід'ємний елемент: надію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. 16 тисяч уразливих вимушених переселенців отримають грошову допомогу від Євросоюзу, Німеччини та Норвегії. *МОМ Україна*. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/node/111996>
2. 20 років в Україні. *МОМ Україна*. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/iom_wwd_ukr_screen.pdf
3. Аналітичний звіт за результатами біоповедінкового дослідження «Моніторинг поведінки та поширеності ВІЛ-інфекції серед українських трудових мігрантів, як компонент епідагляду за ВІЛ другого покоління» /Л.М. Амджадін, О.А. Малиновська, І.С. Миронюк та ін. – К: МБФ «Міжнародний альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2012.
4. Асадчев Ю. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та шляхи їх вирішення. *Юрист&Закон*. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010473
5. Берестецька О. Благодійність як інструмент впливу громадян на стан соціуму. *Благодійність у сучасному світі: витоки, проблеми, перспективи*. URL: <http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/blahodijnist.pdf>
6. Бехтер Л.В. Сутність категорії взаємодії міжнародних благодійних організацій з органами державної влади щодо реалізації міжнародних проектів: проблематика наукового підходу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 6, 2022 р. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2022/15.pdf
7. Вахнович І. Смолич Д. Неурядові організації: сутність поняття, ознаки, цілі та функції. *Економіка та суспільство*. № 46, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2045>
8. Вэйсбротт Д., Фитцпатрик Д., Ньюман Ф. Международные права человека. Закон, политика и процесс: Центр по правам человека Университета Миннесоты, 2001. 196 с.

9. Горелов Д.М. «Розвиток благодійництва в сучасній Україні». Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/rozvitok-blagodiynictva-v-suchasniy-ukraini-analitichna>

10. Давидюк В. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та перспективи їх вирішення. Підприємництво, господарство і право. № 12, 2016. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/12/34.pdf>

11. Діхтяренко А. Потреби та проблеми внутрішньо переміщених осіб. *Права людини в Україні*. URL: <http://www.khpg.org/en/pda/index.php?id=1451930074>

12. Допомога МОМ населенню, що постраждало від конфлікту в Україні в Україні. Серпень – вересень 2021 року. *МОМ Україна*. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/iom_ukraine_assistance_report_august-september_2021_ukr.pdf

13. Ільницька У. Особливості міжнародно-правової суб'єктності неурядових організацій. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. Випуск 24. 2012. С. 84–91.

14. Історія Товариства Червоного Хреста України. Книга І. Діяльність організацій Товариства Червоного Хреста в Україні до 1921 р. : кол. монографія / С. Кармалюк, В. Ореховський. Чернівці: Технодрук, 2023. 252 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7381>

15. Кармалюк С.П. Червоний Хрест: український вимір: монографія. Чернівці: Золоті литаври, 2008. 148 с.

16. Конституція України. *Президент України*. Офіційне інтернет представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>

17. Котенко Н.В., Карпенко С.Г. Неурядові організації: поняття, види та джерела фінансування в умовах сталого розвитку. *Вісник СумДУ*. Серія «Економіка». № 3. 2014. С. 71–81.

18. Криза в Україні 2022-2023 років: рік реагування. *МОМ Україна*. URL: <chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2023-03/IOM%20Ukraine%20Regional%20Response%201%20Year%20Special%20Report%20Ukr.pdf>

19. Мельник О. Діяльність благодійних та громадських об'єднань в умовах воєнного стану в Україні. *Golaw*. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/diyalnist-blagodijnih-ta-gromadskih-obyednan-v-period-voennogo-stanu-v-ukrayini/>

20. Метіль А. Міжнародні стандарти та правове регулювання благодійної діяльності. *Благодійність у сучасному світі: витоки, проблеми, перспективи*. URL: <http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/blahodijnist.pdf>

21. Міграція в Україні: факти і цифри. 2016 рік. *МОМ Україна*. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/ff_ukr_21_10_press.pdf

22. Міграція як чинник розвитку в Україні. – К.: МОМ, 2016. URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf

23. Міжнародна організація з міграції. *МОМ Україна*. URL: <https://www.iom.int/who-we-are>

24. Міжнародна організація з міграції (МОМ). *Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві*. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2611-iom>

25. МОМ в Україні. *СЕМА Україна*. URL: <http://semaukraine.org.ua/menu/view?slug=mom>

26. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://msp.gov.ua>

27. На Донбасі відкриваються соціальні заклади, відновлені за сприяння Японії. *МОМ Україна*. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/node/112056>

28. Розвиток МСП: економічна інтеграція внутрішньо переміщених осіб та відновлення бізнесу. *МОМ Україна*. URL:

<https://ukraine.iom.int/uk/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-%D0%BC%D1%81%D0%BF>

29. ООН: Міжнародна організація з міграції. *Інтент*. URL: <https://intent.press/publications/world/2023/oon-mizhnarodna-organizaciya-z-migraciyi/>

30. Отримання благодійної та гуманітарної допомоги. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14667>

31. Про благодійну діяльність та благодійні організації. Закон України від 05.07.2012 р., № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.

32. Про волонтерську діяльність. Закон України від 19.04.2011 р., № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.

33. Про громадські об'єднання. Закон України від 22.03.2012 р., № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

34. Про гуманітарну допомогу. Закон України від 22.10.1999 р., № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.

35. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Закон України від 15.05.2003 р., № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.

36. Податковий кодекс України. Закон України від 2.12.2010 р., № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

37. ПРООН, ЮНІСЕФ, МОМ, Уряд Японії та Уряд України збільшать рівень допомоги ВПО та сприятимуть економічному та соціальному відновленню Східної України. 2015 рік. *МОМ Україна*. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/node/111981>

38. Смитнекс П. Понятіе НПО в международном праве, правовой теории и законодательстве зарубежных стран. URL: www.lawtrend.org/ru/data/304.

39. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

40. Статут Міжнародної організації з міграції. **URL:**
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989_001#top

41. Токвіль А. Про демократію в Америці. Київ, 1999. 590 с.

42. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міжнародною організацією з міграції. **URL:**
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989_001-23#Text

43. Чернявська Л.Н. Суб'єктність міжнародних неурядових організацій у світовій політиці : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04. Київ, 2007. 235 с.

44. Чорноусько М. Огляд стану та перспективи розвитку благодійництва в Україні. *Центр демократії та верховенства права*. **URL:**
<https://cedem.org.ua/analytics/stanu-perspektyvy-blagodijnytstva/>

45. Alcock Prte & Kendall Jeremy (2011) - Constituting the Third Sector: Processes of Decontestation and Contention Under the UK Labour Governments in England, September 2011, International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations 22(3):450-469. **URL:**
https://www.researchgate.net/publication/225619979_Constituting_the_Third_Sector_Processes_of_Decontestation_and_Contention_Under_the_UK_Labour_Governments_in_England

46. Anheier Helmut, Hollerweger Eva, Badelt Christoph & Kendall Jeremy (2001). Work in the non-profit sector: forms, patterns and methodologies. **URL:**
https://www.researchgate.net/publication/266498905_Work_in_the_non-profit_sector_forms_patterns_and_methodologies

47. Benessaieh Afef (2011) Transcultural America/ Amériques transculturelles (pp.11-38), Publisher: University of Ottawa Press, Editors. **URL:**
<https://www.jstor.org/stable/j.ctt1ch78hd.4?seq=3>

48. Bislev Sven (2004). Globalization, State Transformation, and Public Security. Revue Internationale de science politique, Vol. 25, No. 3, The Nation-State and Globalization: Changing Roles and Functions. Les États nations et la globalisation: Roles et fonctions en mutation (Jul., 2004), pp. 281-296

https://cpo4303.info/assets/docs/globalization_and_public_security21675757.23372332.pdf

49. CRISIS RESPONSE PLAN IOM UKRAINE 1 JANUARY – 31 DECEMBER 2018. 2018. *MOM Україна*. **URL:** chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/crisis_response_plan_2018-final.pdf

50. Keane J. (2003). *Global Civil Society? (Contemporary Political Theory)*. Cambridge University Press. 236 p.

51. Martens K. (2003). Examining the (Non-) Status of NGO sin International Law. *Indiana Journal of Global Legal Studies*. Vol. 10. P. 1–24.

52. Mendel, Richard A. (2011). *No Place for Kids: The Case for Reducing Juvenile Incarceration*. Annie E. Casey Foundation **URL:** https://www.researchgate.net/publication/279059791_No_Place_for_Kids_The_Case_for_Reducing_Juvenile_Incarceration

53. Osborne P. Stephen, McLaugh lin Kathleen & Ferlie Ewan. (2002) - *New Public Management: Current Trends and Future Prospects*. 368 p. **URL:** https://books.google.com.ua/books?id=PjKDAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

54. Paul J. *NGOs and Global Policy-Making*. **URL:** <https://www.globalpolicy.org/empire/31611-ngos-and-globalpolicy-making.html>

55. Pestoff Victor & Brandsen Taco (2010). Public governance and the third sector: opportunities for coproduction and innovation, *New Public Governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. pp.223 – 235. **URL:**

https://www.researchgate.net/publication/228745359_Public_governance_and_the_third_sector_opportunities_for_coproduction_and_innovation

56. Report of the Committee on Non-Governmental Organizations on its 2019 regular session (New York, 21–30 January and 8 February 2019). **URL:** [https://undocs.org/E/2019/32%20\(Part%20I\)](https://undocs.org/E/2019/32%20(Part%20I))

57. Salamon Lester M. (2002). Article, The Tools of Government: A Guide to the New Governance. **URL:** https://www.researchgate.net/publication/248037530_The_Tools_of_Government_A_Guide_to_the_New_Governance
58. Salamon Lester M. & Anheier Helmut. (1998). Social Origins of Civil Society: Explaining the Non-Profit Sector Cross-Nationally. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 09(3), 1998. **URL:** <https://www.researchgate.net/publication/263242805>
59. Salamon L., Anheier H. (1996). The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision. *The Johns Hopkins Institute for Policy Studies*. 1996. **URL:** http://asauk.org.uk/wp-content/uploads/2018/02/CNP_WP19_1996.pdf
60. The International Classification of Non-profit Organizations. **URL:** <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/13-015-x/2009000/sect13-eng.htm>.
61. Top 100 Best NGOs. *The Global Journal* (January/February 2012). **URL:** <http://theglobaljournal.net/2012/Top100NGOs/>.
62. Ukraine Refugee Situation. *Operational Data Portal*. **URL:** <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
63. Ukraine - Data & Analytics Programme Overview (2023-2024). *MOM Україна*. **URL:** <https://dtm.iom.int/ukraine>